

Waterplan Middelsee Gemeenten 2010-2015

Ontwerp, tekst en vormgeving:

Middelsee Gemeenten en Wetterskip Fryslân i.s.m. Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.

Voorwoord

Met trots presenteren wij u het waterplan Middelsee Gemeenten. Dit plan is een samenwerkingsproduct van de gemeenten, het Bildt, Ferwerderadiel en Leeuwarderadeel. Menaldumadeel en het Wetterskip Fryslân.

Hierin beschrijven wij de belangrijkste waterthema's binnen de stedelijke omgeving van de Middelsee Gemeenten. Wij schetsen de mogelijkheden tot verbetering van het watersysteem en noemen met welke projecten wij die verbetering gaan realiseren.

Schoon, voldoende en veilig water is belangrijk in onze woonomgeving. Wij willen het liefst geen overlast hebben rondom onze woning, maar tegelijkertijd ook geen overlast veroorzaken bij anderen.

Daarom moet water ook een prominente plek innemen op de gemeentelijke politieke agenda. Met het waterplan zetten wij belangrijke verbeteringen van het watersysteem in gang.

Met de vaststelling van het waterplan zijn wij niet gereed met het waterbeleid voor de Middelsee Gemeenten, maar staan wij aan de start van een nieuwe fase; de uitvoering. In de komende jaren moeten wij het gedachtegoed van dit waterplan in de praktijk waar maken.

Dat doen wij niet alleen, maar in overleg met de omgeving. De inwoners van de Middelsee Gemeenten zullen we via participatieprojecten bij de uitvoering van maatregelen betrekken.

Wij verbinden ons aan het waterplan Middelsee Gemeenten en zullen ons inspannen om de doelen uit dit plan te verwezenlijken. Het water in de Middelsee Gemeenten krijgt daarmee de aandacht die het verdient!

Wethouder mevr. N. Haarsma gemeente het Bildt
Wethouder de heer H. Talsma gemeente Ferwerderadiel
Wethouder de heer J.S. Keizer gemeente Leeuwarderadeel
Wethouder de heer L. Pen gemeente Menaldumadeel
Dagelijks bestuurslid van Wetterskip Fryslân mevr. A.A. Rispens
Dagelijks bestuurslid van Wetterskip Fryslân de heer H.G.N. Boon

Leeuwarden, 7 december 2010

Inhoud

1	Eén Waterplan voor vier Gemeenten	3
1.1	Wens, doel en partners	3
1.2	Totstandkoming	5
1.3	Status	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Water binnen de Middelsee Gemeenten	7
2.1	Gebiedsomschrijving Middelsee Gemeenten	7
2.2	Watersysteem en waterketen	8
2.3	Ruimtelijke ontwikkelingen	10
3	Watervisie	11
3.1	Voldoende water	11
3.2	Schoon water	12
3.3	Overige aspecten	12
4	Beleid en wetgeving	14
4.1	Europees	14
4.2	Nationaal	14
4.3	Regionaal	17
4.4	Lokaal beleid	19
5	Organisatie en communicatie	22
5.1	Het waterloket	22
5.2	Gemeentelijk contactpersoon en Watercoördinator	22
5.3	Waterteam	22
6	Wateragenda Middelsee Gemeenten	24
6.1	Gezamenlijke projectenlijst	24
7	Gemeentelijke wateragenda	30
7.1	Kostendekking	30
7.2	Gemeente het Bildt	30
7.3	Gemeente Ferwerderadiel	36
7.4	Gemeente Leeuwarderadeel	45
7.5	Gemeente Menaldumadeel	50
Bijlage I:	Begrippenlijst	59
Bijlage II:	Kaarten	63

1 Eén Waterplan voor vier Gemeenten

1.1 Wens, doel en partners

De Middelsee Gemeenten zijn gelegen in het Noordwesten van Fryslân en worden gekenmerkt door veel kleine kernen met daartussen landbouwgronden en een daarbij behorend stelsel van sloten en kanalen om het water af te voeren en op peil te houden. Aan de noordkant wordt het Middelseegebied begrensd door de Waddenzee.

Het water binnen de Middelsee Gemeenten biedt vele kansen, maar er zijn ook knelpunten. Zo zijn er mogelijkheden voor natuurontwikkeling en waterkwaliteitsverbetering en ontstaan er knelpunten vanwege wateroverlast en riooloverstorten. In de zomer van 2004 is er bijvoorbeeld lokaal wateroverlast ontstaan ten gevolge van een tweetal zeer heftige buien. Deze problemen en kansen, die zich bovendien landelijk voordoen, hebben geleid tot veranderingen in het waterbeleid. Het conventionele "waterdenken" is vervangen door het zogenoemde waterbeleid voor de 21ste eeuw (WB21) waarbij water een medesturende rol krijgt binnen de ruimtelijke ordening.

1.1.1 Wens

Op 2 juli 2003 is het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ondertekend door Rijk, Provincies, Unie van Waterschappen en Vereniging van Nederlandse Gemeenten, gevolgd door het NBW-actueel in 2006 en 2008. In het NBW zijn bovenstaande partijen overeengekomen dat elke gemeente in overleg met het waterschap een gemeentelijk Waterplan opstelt. Het opstellen van een Waterplan is geen verplichting, maar wel een 'herenakkoord' tussen Rijk, gemeenten en waterschappen. Tevens stuurt het Rijk aan op een uitwerking van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) binnen de huidige gemeentelijke waterplannen.

1.1.2 Partners

Middelsee Gemeenten is een samenwerkingsverband van de gemeenten Het Bildt, Ferwerderadiel, Leeuwarderadeel en Menaldumadeel. Door nieuwe wetgeving krijgen gemeenten steeds meer taken in de zorg voor de lokale waterhuishouding. Dit plaatst gemeenten voor nieuwe uitdagingen om aan de verwachtingen van burgers te kunnen blijven voldoen. Een Waterplan kan daar duidelijkheid in brengen.

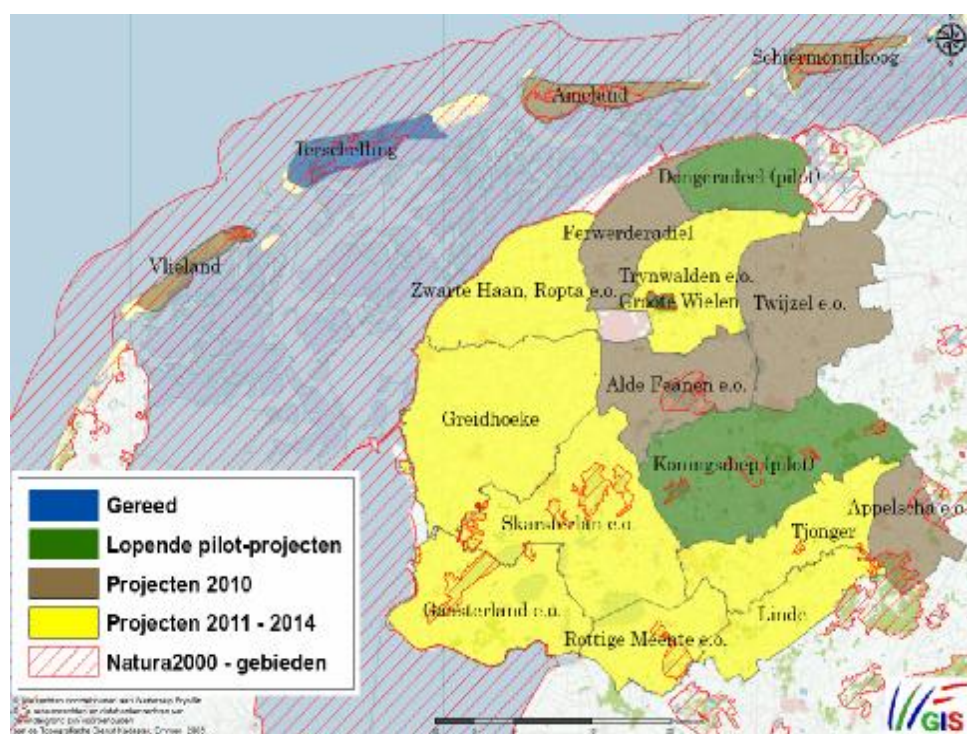
Voorliggend Waterplan bestaat uit een integrale visie met daarbij behorend beleid en daaraan gekoppeld maatregelen. De Middelsee Gemeenten gaan in samenwerking met Wetterskip Fryslân en andere organisaties de in dit Waterplan beoogde doelen realiseren. Een Waterplan kan voor iedere gemeente afzonderlijk worden geschreven, maar gemeenten kunnen het ook gezamenlijk oppakken. De gemeente Menaldumadeel heeft in 2002 al een Waterplan opgesteld, de andere drie Middelsee Gemeenten nog niet. Beleid op het gebied van riolering, KRW en klimaatontwikkeling zijn echter aan verandering onderhevig. Om deze reden dient het Waterplan Menaldumadeel geactualiseerd te worden en is er vanuit het samenwerkingsverband voor gekozen om gezamenlijk tot één Waterplan te komen.

De meerwaarde van het gezamenlijk oppakken uit zich in: het besparen van menskracht en kosten, het verbeteren van de samenwerking, het delen van kennis en het van elkaar

kunnen leren. De formele waterbeheerder is het Wetterskip Fryslân (hierna het Wetterskip). Om die reden is het Wetterskip nauw betrokken bij de totstandkoming van dit plan.

1.1.3 Afbakening

Momenteel is het Wetterskip bezig om voor verschillende deelsystemen van het beheergebied zogenaamde Watergebiedsplannen te maken. In deze plannen, die voor het landelijke gebied worden gemaakt, integreert het Wetterskip de uitvoering van het waterbeleid in concrete maatregelenpakketten. Hierin worden de wateropgaven van de KRW, NBW, Verdroging, Verzilting, Gewenst Peilbeheer en de oplossing van beheerknelpunten integraal gerealiseerd. De planning van deze gebieden is opgenomen in onderstaand figuur.

Deze planontwikkeling betekent voor het Waterplan van de Middelsee Gemeenten dat de geografische focus van het Waterplan ligt op de bebouwde kernen. Het landelijke gebied krijgt in het Waterplan aandacht als het gaat om zaken die in het Watergebiedsplan niet aan de orde zijn zoals waterrecreatie en afvalwaterlozingen in het buitengebied.

1.1.4 Doel

Het uiteindelijke doel van het Waterplan is:

- een overzicht te geven van de verschillende beleidsontwikkelingen in het waterbeheer die de gemeenten raken;

¹ Het planproces van het Watergebiedsplan staat los van het waterplan.

Watergebiedsplannen gaan in op het landelijke gebied en de Waterplannen over de bebouwde kom en de zaken die niet in het watergebiedsplan aan de orde komen.

- een overzicht te geven van watergerelateerde plannen en projecten die al dan niet in samenwerking worden opgepakt en/of uitgevoerd;
- het verbeteren en uitbreiden van de samenwerking binnen de gemeenten op het beleidsterrein water;
- het verbeteren en uitbreiden van de samenwerking tussen gemeenten en Wetterskip.

1.2 Totstandkoming

In de Startnotitie Waterplan Middelsee (Arcadis, 2009) is een aantal aspecten vastgelegd ten aanzien van inhoud, proces en reikwijdte van het Waterplan. In de nadere uitwerking daarvan is zoveel mogelijk bij deze opzet gebleven.

Dit Waterplan is tot stand gekomen door middel van een proces waarbij een projectgroep, bestaande uit medewerkers van de Middelsee Gemeenten en het Wetterskip, intensief heeft samengewerkt.

Door middel van een aantal werksessies en een inventarisatie van de benodigde basisdocumenten is een beschrijving gemaakt van het gebied, een gezamenlijke visie opgesteld, het bestaande waterbeleid geformuleerd en te nemen maatregelen uitgedacht. De teksten en het kaartmateriaal zijn het resultaat van deze workshops.

Het bundelen van deze informatie en gemaakte afspraken (d.m.v. externe penvoering) heeft geleid tot het Waterplan dat voor ligt.

1.3 Status

Hoewel het Waterplan wettelijk niet verplicht is, is het wel een afspraak uit het Nationaal en Regionaal Bestuursakkoord Water (NBW en RBW). Deze afspraak is in het Waterbeheerplan 2010-2015 verankerd. Het Waterplan Middelsee Gemeenten is een koepelplan waarin uiteen wordt gezet hoe bestaand beleid wordt uitgevoerd en is daarom niet inspraakplichtig.

De in dit plan opgenomen afspraken vormen de wateragenda voor de komende 5 jaar, na deze planperiode wordt het Waterplan herzien. De concrete planperiode loopt van 2010 tot 2015. Het Waterplan zal vastgesteld worden door zowel Wetterskip Fryslân als de Middelsee Gemeenten. Dat betekent dat zij gezamenlijk en elk voor hun deel het geformuleerde beleid zullen uitvoeren door middel van al in uitvoering genomen en nog uit te voeren maatregelen/ projecten.

De opgenomen kostenindicaties en -verdelingen zijn niet meer dan een eerste indruk, in de concrete uitvoering van de projecten worden hierover definitieve afspraken gemaakt.

1.4 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk gaat in op het water binnen de Middelsee Gemeenten, waarbij er onderscheid is gemaakt tussen het watersysteem en de waterketen. In hoofdstuk 3 is de visie van de Middelsee Gemeenten omschreven, dat het uitgangspunt vormt voor dit waterplan.

Hoofdstuk 4 gaat in op het achterliggende beleid en wetgevingen en hoofdstuk 5 op de organisatie en communicatie. Vervolgens is in hoofdstuk 6 de gezamenlijke wateragenda van de Middelsee Gemeenten verwoord.

Het laatste hoofdstuk (7) gaat in op de individuele wateragenda's per gemeente. In dit hoofdstuk staan ook de maatregelen lijsten. Per gemeente volgt in de bijlagen een kaart waarop de maatregelen terug te vinden zijn.

In de bijlage is een begrippenlijst opgenomen.

2 Water binnen de Middelsee Gemeenten

2.1 Gebiedsomschrijving Middelsee Gemeenten

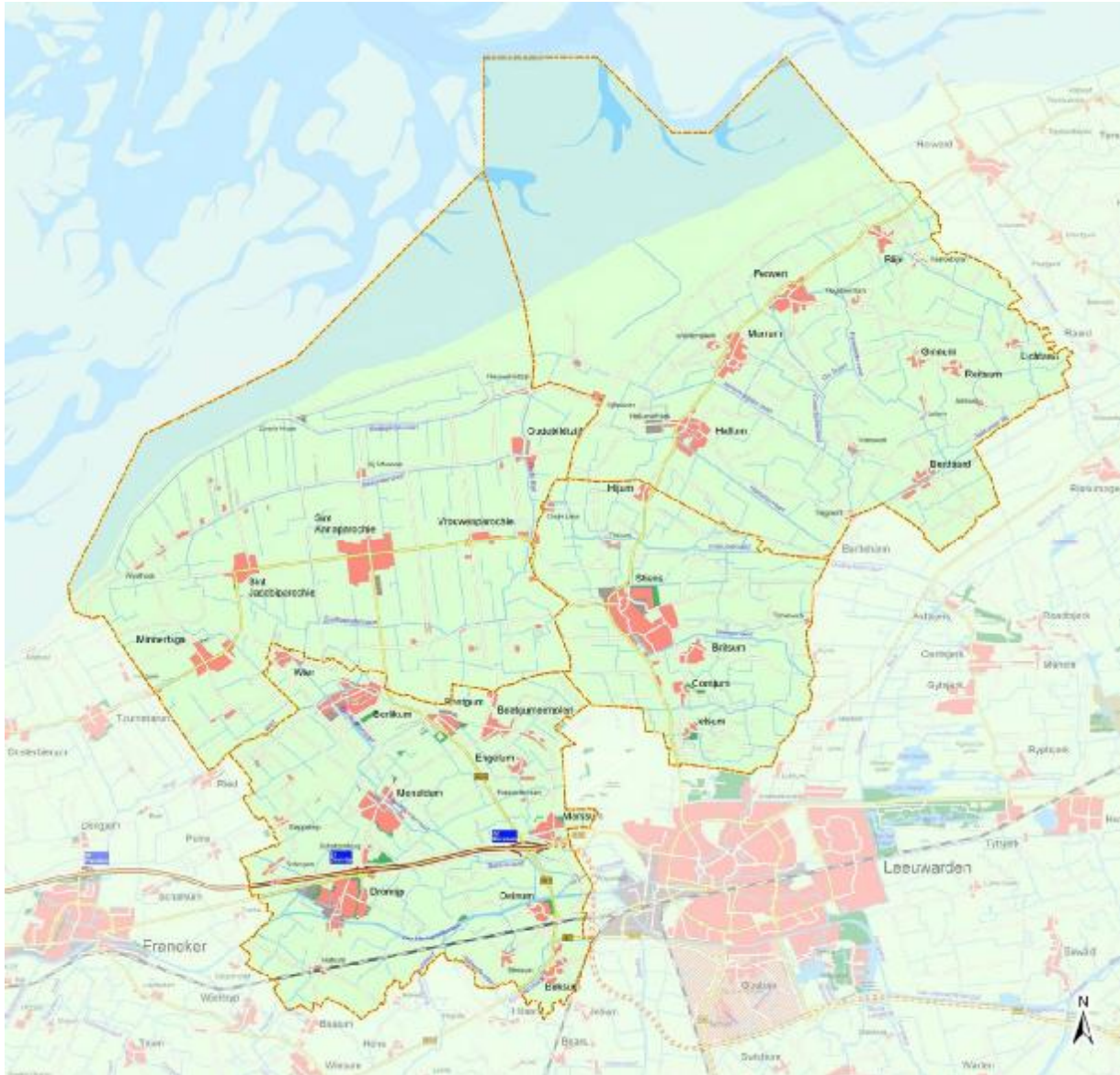
De Middelsee Gemeenten hebben gezamenlijk ongeveer 43.000 inwoners op een grondoppervlakte van ongeveer 36.000 ha. In totaal liggen er binnen de vier gemeenten 50 - voornamelijk - kleine kernen. Hoofdplaatsen in het Middelseegebied zijn St.-Annaparochie (gemeente het Bildt), Ferwerd (gemeente Ferwerderadiel), Stiens (gemeente Leeuwarderadeel) en Menaldum (gemeente Menaldumadeel). De Middelsee Gemeenten liggen ten noorden van de lijn Harlingen-Leeuwarden en worden aan de noordzijde begrensd door de Waddenzee.

Het Middelseegebied is ontstaan vanuit de strijd tegen het water met de bouw van dijken en terpen en het dichtslibben van de voormalige Middelsee. Van oudsher is het een overwegend agrarisch gebied. De dorpen worden onderling verbonden door waterlopen die soms mooie vaarroutes vormen.

Het overheersende landschapsbeeld is agrarisch, waarbij het vruchtbare land direct achter de zeedijk wordt gebruikt voor het telen van akkerbouwgewassen en het meer landinwaarts gelegen gebied voor grasland. Naast de kwelders en overige natuur ten noorden van de zeedijk komt er in de Middelsee Gemeenten nauwelijks de functie natuur voor. Door de geschiedenis en het agrarische karakter kenmerkt het gebied zich door kleinschaligheid.

Het Middelseegebied ligt grotendeels boven NAP en voor een klein deel in het westen en oosten beneden NAP. De bodem bestaat voornamelijk uit een dikke laag klei (> 2 meter). Kenmerkend hiervoor is dat de doorlatendheid slecht is en dat er hoge grondwaterstanden voorkomen (in het winterhalfjaar overal minder dan 0,4 m onder maaiveld). Er is dan ook op een aantal locaties sprake van structurele grondwateroverlast. Binnen de gemeenten komen veel terpen voor, daar ligt de grondwaterstand dieper onder het maaiveld. In het oosten komt binnen de gemeente Ferwerderadiel ook klei op veen voor.

Het gebied wordt beschermd tegen hoge waterstanden in de Waddenzee door zeedijken en tegen een hoog waterpeil in de boezemwateren door kades.

Het Middelseegebied

2.2 Watersysteem en waterketen

2.2.1 Watersysteem

Op bovenstaande kaart zijn de belangrijkste waterlopen binnen de Middelsee Gemeenten weergegeven.

Zoals overal in laag Nederland stroomt ook in Fryslân het regenwater via een stelsel van sloten en vaarten naar de boezem. Poldergemalen slaan het teveel aan water in deze watergangen uit op de Friese Boezem. Het teveel aan water in de Friese Boezem wordt weer afgevoerd naar het IJsselmeer en de Waddenzee. Het streefpeil op de Friese Boezem is N.A.P. -0,52 m. In het grootste deel van Fryslân en ook in dit gebied worden jaarrond vaste peilen nagestreefd. In een groot deel van het plangebied wordt 's zomers een hoger

peil ingesteld dan in de winter. Het grondwater wordt achter de zeedijk beïnvloed door een (zoute) kwelstroom, die landinwaarts en richting het oosten van het Middelseegebied afneemt. Binnen het Middelseegebied is daardoor ook sprake van verzilting van het water. De grondwaterstand zit in een zeer natte situatie vlak onder het maaiveld, vooral in het oosten van de gemeente Ferwerderadiel. In de rest van het gebied is de grondwaterstand iets dieper. Gedurende droge periodes zakt het grondwater in grote delen van het gebied tot ver onder het maaiveld weg.

Het gebied grenst aan het Natura2000-gebied de Waddenzee, dat deel uitmaakt van een samenhangend netwerk van Europese natuurgebieden.

De waterkwaliteit van het oppervlaktewater is de laatste decennia aanzienlijk verbeterd. Dankzij de aanleg van rioleringen en rioolwaterzuiveringsinstallaties, het saneren van industriële lozingen en vele andere brongerichte maatregelen komt zwart, zuurstofloos water nog maar zelden voor. Ten aanzien van waterkwaliteit zijn er in de huidige situatie geen knelpunten bekend. Op het grondgebied van de Middelsee Gemeenten is er op een paar punten sprake van een slechte situatie door de instroom van verontreinigingen uit het riool bij hevige buien en de aanwezigheid van zwerfvuil in het water. Op een aantal locaties is een overschrijding van de waterkwaliteitsnorm gemeten.

Voor de waterlichamen die zijn benoemd in het KRW-spoor zijn maatregelen geformuleerd (deze worden in de watergebiedsplannen uitgewerkt). Deze zogenaamde waterkwaliteitsopgave moet - teneinde een goede ecologische en chemische toestand te bereiken - in 2015 zijn gerealiseerd.

2.2.2 Waterketen

De waterketen is opgebouwd uit de onderdelen drinkwaterwinning, riolering en de afvalwaterzuivering.

In het Middelseegebied wordt er geen grondwater onttrokken ten behoeve van drinkwater. Wel wordt er op een aantal locaties binnen de Middelsee Gemeenten oppervlaktewater uit de boezem onttrokken, maar dan om te gebruiken als proceswater of voor het beregenen van landbouwpercelen.

De Middelsee Gemeenten beschikken hoofdzakelijk over gemengde rioolsystemen, maar meer en meer ook over gescheiden rioolstelsels. De inzameling van afvalwater binnen de bebouwde kommen vindt plaats door vrijvervalriolen. Het afvalwater in het buitengebied wordt gescheiden ingezameld en met drukriolering verpompt. Hemelwater uit stedelijk gebied wordt dan ook afgevoerd via het afvalwaterstelsel, met overstorten op het oppervlaktewater. Het afvalwater wordt via vrijvervalriolen, gemalen en persleidingen uiteindelijk getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) in Franeker, St.-Annaparochie en Burdaard. Een klein deel van het gebied is niet gerioleerd, maar is voorzien van een IBA of sceptictank. De Optimalisatie Afvalwatersysteem Studie (OAS) voor de RWZI St.-Annaparochie is opgestart. Het Wetterskip heeft in 2002 al het oppervlaktewater waar overstorten van rioleringen en overige lozingen op plaats vinden, beoordeeld met het oog op de uitvoering van het waterkwaliteitsspoor. Tot nu toe is bij het Wetterskip niet bekend dat er knelpunten in het oppervlaktewater zijn als gevolg van overstortingen. Daarmee is het "waterkwaliteitsspoor" afgerond.

In samenwerking met Wetterskip Fryslân hebben drie Middelsee Gemeenten binnen het kader van het GRP een plan voor afkoppeling gemaakt. Relatief schoon regenwater wordt

niet meer via het rioolstelsel en de zuivering, maar direct op het oppervlaktewater afgevoerd. Dit plan is een strategische uitwerking van de mogelijkheden binnen de gemeenten om schoon regenwater dat van verhard en onverhard oppervlak afstroomt, af te koppelen van de riolering om direct op sloten en vijvers af te wateren. Dit geldt voor de gemeente Menaldumadeel, de gemeente Ferwerderadiel (Ferwerd, Hallum, Marrum) en de gemeente het Bildt (Vrouwenparochie). De gemeenten hebben de basisinspanning inmiddels gerealiseerd.

2.3 Ruimtelijke ontwikkelingen

Ruimtelijke ontwikkelingen zijn van belang om maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van berging, zo efficiënt mogelijk te kunnen nemen: dus tegen geringe kosten en via werk met werk. Belangrijke ontwikkelingen in stedelijk gebied zijn:

- Berlikum De Polle
- Menaldum De Boeck Zuid
- St Annaparochie Nije Kammers
- Dronrijp Fuggellan
- Groot Hermana
- Stiens Oost
- Nij Hillemastate
- Uitbreiding Marrum
- Uitbreiding Ferwert
- Uitbreiding Burdaard

3 Watervisie

Bij het gezamenlijk optrekken in de uitvoering en realisatie van waterbeleid en waterprojecten is het wenselijk dat de gemeenten van elkaar weten welke visie de gemeente heeft op de betekenis van water in het stedelijke gebied. Deze visie wordt hieronder beschreven en vormt daarmee het gemeenschappelijke uitgangspunt van de Middelsee Gemeenten als het gaat om het belang van water. De visie heeft een doorkijk naar 2050, maar de concrete planperiode loopt van 2010 tot 2015.

De Middelsee Gemeenten streven naar een duurzaam en veerkrachtig watersysteem, dat veilig is en kwantitatief en kwalitatief in orde is. De visie is onderverdeeld in ambities die betrekking hebben op Voldoende water, Schoon water en Overige thema's. De visie is afgeleid uit bestaand beleid waar in hoofdstuk 4 verder op wordt ingegaan.

3.1 Voldoende water

3.1.1 Wateroverlast

Wateroverlast in de bebouwde kom is iets dat de Middelsee Gemeenten niet willen. In het GRP en de Stedelijke wateropgave van de gemeente Menaldumadeel wordt de wateroverlast onacceptabel geacht en is aangegeven welke maatregelen worden getroffen om overlast te beperken of te voorkomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen wateroverlast vanuit de watergangen door te hoge peilen, wateroverlast vanuit het rioolstelsel bij piekbuien en wateroverlast door te hoge grondwaterstanden. Onder andere door de toename van verhard oppervlak is de waterketen niet meer in balans, waardoor er meer vuiluitwerp is en een hoger risico op wateroverlast.

Het Wetterskip draagt zorg voor het voorkomen van wateroverlast vanuit het afwateringssysteem. Het afwateringssysteem wordt ontworpen op een overlastsituatie in stedelijk gebied die 1 maal in de honderd jaar kan voorkomen. De Middelsee Gemeenten zorgen er voor dat de overlastsituaties vanuit het rioolstelsel beperkt blijven. Overlast door structureel te hoge grondwaterstanden mag niet voorkomen als gevolg van te beperkte afvoercapaciteit van het watersysteem.

3.1.2 Afkoppelen

Schoon hemelwater afvoeren naar de zuivering is niet erg zinvol. De Middelsee Gemeenten gaan de nog bestaande afvoeren van schoon hemelwater zoveel mogelijk afkoppelen van de riolering en aansluiten op het open water. Uiteraard moeten daarbij de kosten en de baten worden getoetst aan doelmatigheid. De dakafvoeren van nieuwe woningen mogen niet meer op het riool zijn aangesloten, tenzij daarvoor onevenredige hoge kosten gemaakt moeten worden.

3.1.3 Overname stedelijk waterbeheer

De watergangen in het bebouwd gebied moeten worden onderhouden (baggeren, klepelen en hekkelen) om te voorkomen dat de watergangen dichtgroeien en de afwateringsfunctie in gevaar komt. Het onderhoud en het beheren van het oppervlaktewater is een reguliere taak voor de Middelsee Gemeenten. Het Wetterskip bekijkt in hoeverre zij deze taken kan overnemen.

3.2 Schoon water

3.2.1 Riooloverstorten

Overstortingen vanuit het riool op het oppervlaktewater die bij zware en intensieve buien kunnen ontstaan, worden zoveel mogelijk voorkomen. Aanpassingen aan het rioolstelsel kunnen de overstortingen beperken. In de afgelopen jaren hebben de Middelsee Gemeenten een enorme inspanning geleverd om de vuilemissie vanuit de riolering (overstorten) te beperken. Door te voldoen aan de wettelijk verplichte basis inspanning is al veel gedaan om deze vorm van waterkwaliteitsoverlast te voorkomen. De Middelsee gemeenten gaan samen met het Wetterskip oplossingen zoeken om in het waterkwaliteitsspoor de effecten van de resterende overstortingen zoveel mogelijk te beperken.

3.2.2 Afvalwaterlozing buitengebied

Huishoudens in het buitengebied lozen hun afvalwater veelal via een septictank op het oppervlaktewater. In situaties waar dat toelaatbaar is krijgen de Middelsee Gemeenten ontheffing van de provincie van de zorgplicht om het afvalwater in het buitengebied te verzamelen en te transporteren. Het Wetterskip heeft de zorgtaak voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en toetst deze aan wettelijke normen. Samen met het Wetterskip bepalen de Middelsee Gemeenten waar de gemeentelijke investeringen ten behoeve van een betere waterkwaliteit het grootste rendement hebben.

3.2.3 Natuurvriendelijke oevers in de bebouwde kom

Natuurvriendelijke oevers bevorderen de kwaliteit van het oppervlaktewater en de biologische diversiteit van de oever en het water. Daarnaast voorkomen natuurvriendelijke oevers afkalving van de oever door demping van de golfslag. Ook in de bebouwde kommen kan er ruimte zijn om deze oevers te ontwikkelen.

3.2.4 Samenwerking in de waterketen

De zorg voor transport en zuivering van afvalwater is een gedeelde taak van gemeente en waterbeheerder. Om deze taken beter op elkaar af te stemmen - om zo efficiënter te kunnen zuiveren - is samenwerking tussen verschillende partijen noodzakelijk. De Middelsee Gemeenten streven naar een optimalisatie van deze samenwerking in technisch en organisatorisch opzicht.

3.3 Overige aspecten

3.3.1 Waterbewustwording

De Middelsee Gemeenten vinden het belangrijk dat de burgers zich bewust zijn van het belang van water in zijn of haar leefomgeving. Daarnaast speelt water ook een belangrijke rol voor de inwoners in de beleving van de woonomgeving. Er wordt naar gestreefd om het water als levensvoorwaarde en als beleavingswaarde bij de inwoners onder de aandacht te brengen respectievelijk te bevorderen. Met het oog daarop gaan de Middelsee Gemeenten

de burgers motiveren om van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen af te zien, auto's niet meer op straat te wassen, etc.

3.3.2 Waterrecreatie

De Middelsee Gemeenten willen de waterrecreatie en watertoerisme bevorderen als mogelijke bijdrage aan de plaatselijke sociaal-economische ontwikkeling. Voor de vier gemeenten is de toeristisch-recreatieve visie “Toerisme langs de Waddenkust” opgesteld. Naast de beleving van de strijd tegen het water door te fietsen of wandelen over de dijken en langs de vele terpen, kan het gebied ook vanaf het water worden beleefd. De laatste Elfstedentocht is al weer een tijd geleden, maar in 2013 zou de Noordelijke Elfstedenvaarroute bevaarbaar moeten zijn. Daarnaast zijn er ook andere kleinschalige vaarten met een sterke recreatieve waarde, zoals de Kleiroute. De watersportmogelijkheden op deze wateren worden uitgebreid om de recreatieve beleving van dit gebied te vergroten.

3.3.3 Gemeentelijke watertaken

De nieuwe Waterwet heeft gemeenten specifieke taken gegeven op het beleidsterrein water. Deze taken zijn zorg dragen voor het verzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater, van regenwater en van overtollig grondwater. De Middelsee Gemeenten gaan de komende tijd samen met het Wetterskip Fryslân deze taken nader invullen en er uitwerking aan geven.

3.3.4 Duurzaam wonen

Huishoudens gebruiken veel water van een zeer hoge kwaliteit. In de toekomst is dit water een steeds schaarser wordend goed. Om duurzaam omgaan met water te stimuleren wordt door gerichte voorlichting gestimuleerd dat nieuwbouw woningen worden uitgerust met systemen die het watergebruik kunnen verduurzamen (grijswatergebruik, hergebruik van water, cascadering van water). De Middelsee Gemeenten sluiten in die voorlichting aan bij nieuwe ontwikkelingen op dit terrein.

4 Beleid en wetgeving

Dit Waterplan is niet een op zichzelf staand plan. Enerzijds is het een uitwerking van reeds bestaand Europees, landelijk en provinciaal beleid toegespitst op de Middelsee Gemeenten, anderzijds is het een nadere uitwerking van de gezamenlijke ambities van de vier gemeenten en het Wetterskip.

Dit hoofdstuk geeft een beknopte toelichting op het waterbeleid van diverse overheden en de betekenis van dit beleid voor de taken van de gemeenten.

4.1 Europees

4.1.1 Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)

Sinds eind 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water van kracht. Deze moet ervoor zorgen, dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2015 op orde is. In verband daarmee heeft Wetterskip Fryslân op 13 mei 2008 de Beslisnota "Schoon en gezond water in Noord-Nederland" vastgesteld voor het deel dat betrekking heeft op het beheergebied van Wetterskip Fryslân. De Beslisnota vormt een samenvatting van de KRW-maatregelen en de hieraan gekoppelde doelen en kosten. De doelen en maatregelen zoals beschreven in de Beslisnota zijn vervolgens opgenomen in respectievelijk het provinciale waterhuishoudingsplan (WHP) en het waterbeheerplan (WBP) van Wetterskip Fryslân.

De stadswateren zijn niet begrensd als waterlichaam. Er zijn dan ook geen KRW-doelen voor de stadswateren opgesteld.

4.2 Nationaal

4.2.1 Het Nationaal Waterplan

In december 2009 heeft het kabinet het Nationaal Waterplan vastgesteld. Dit plan geeft op hoofdlijnen aan welk beleid het Rijk in de periode 2010 - 2015 voert om te komen tot een duurzaam waterbeheer. Het Nationaal Waterplan richt zich op bescherming tegen overstromingen, beschikbaarheid van voldoende en schoon water, en diverse vormen van gebruik van water. Ook worden de maatregelen genoemd die hiertoe worden genomen.

Op basis van de Wet ruimtelijke ordening heeft het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten de status van structuurvisie.

4.2.2 Nationaal Bestuursakkoord Water Actueel (NBW)

Vanuit het NBW ligt er de opgave om in 2015, met een doorkijk naar 2050, het watersysteem op orde te hebben. De doelstelling vanuit het NBW is het water zoveel mogelijk vast te houden, vervolgens te bergen en als laatste af te voeren. Er zijn normen opgesteld, waar het watersysteem straks aan moet voldoen.

In 2003 heeft het Wetterskip de watersystemen getoetst aan deze normen. Het opstellen van de gebiedsgerichte normen en het toetsen van de watersystemen is geïntegreerd in het planproces van het Watergebiedsplan.

In 2015 zijn de grootste knelpunten aangepakt op het gebied van wateroverlast in de bebouwde gebieden. Dat doen de Middelsee Gemeenten samen met Wetterskip Fryslân door de watersystemen en de riolering te verbeteren. De aanpak van wateroverlast wordt zoveel mogelijk afgestemd op andere plannen in de bebouwde gebieden.

De maatregelen die getroffen moeten worden om ook in het bebouwde gebied de kans op wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen, wordt de Stedelijke Wateropgave genoemd. Deze maatregelen moeten uiterlijk in 2015 zijn uitgevoerd: dan moet het systeem 'op orde' zijn. De Middelsee Gemeenten en waterschappen hebben de wateropgaven in beeld gebracht. Hoe deze wateropgaven vorm krijgen binnen de gemeenten dient nog uitgewerkt te worden, bijvoorbeeld waar waterberging wordt aangelegd.

De watertoets is verwoord in het NBW en is een inmiddels wettelijk verankerd procesinstrument bij ruimtelijke plannen. Voor ruimtelijke plannen moet de gemeente de watertoetsprocedure doorlopen. Het proces van de watertoets leidt uiteindelijk tot een waterparagraaf, waarin wordt beschreven hoe in het plan rekening is gehouden met de waterhuishouding en welke afspraken er zijn gemaakt. Vanaf juli 2010 maken de gemeenten en het waterschap gebruik van de digitale watertoets. Via dit instrument kan worden bepaald of voor een plan kan worden volstaan met een verkorte of normale procedure.

4.2.3 Bestuursakkoord Waterketen

De waterketen is het geheel van diensten aan huishoudens en bedrijven dat zorgt voor de mogelijkheid van het gebruik, het afvoeren en het zuiveren van water. De partijen in deze waterketen (drinkwaterbedrijven, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie Van Waterschappen (UvW), en de ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Verkeer en Waterstaat) hebben het Bestuursakkoord Waterketen ondertekend, waarin zij hebben afgesproken de onderlinge samenwerking te gaan versterken. Het Fries Bestuursakkoord Waterketen is een vertaling van dit akkoord van de samenwerking tussen Wetterskip Fryslân en alle Friese gemeenten.

4.2.4 Wet gemeentelijke watertaken (2008)

Deze wet regelt de taken van gemeenten ten aanzien van de afvoer van afvalwater, overtollig hemelwater en grondwater. Ook definieert en verheldert deze wet de taak van gemeenten voor wat betreft de zorg voor hemelwater en grondwater. Hierdoor wordt de rolverdeling van gemeente, waterschap, provincie en burger verduidelijkt. Verder bevat de wet onder meer de nieuwe rioolheffing, waarmee de gemeente de aanleg en het beheer van de riolering en (grond)watervoorzieningen kan financieren.

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van Wet Gemeentelijke Watertaken is uitgewerkt in het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) dat hiertoe wettelijk een bredere grondslag krijgt. Maatregelen ten aanzien van regenwaterafvoer en aanpak van grondwaterproblemen in bebouwd gebied die voortvloeien uit het gemeentelijke Waterplan kunnen desgewenst nu al op basis van de Wet Gemeentelijke Watertaken uit het huidige GRP worden gefinancierd.

4.2.5 Waterwet (2009)

Op 22 december 2009 is de nieuwe Waterwet in werking getreden. Met de komst van deze wet zijn acht bestaande wetten voor het waterbeheer in Nederland vervangen door één Waterwet. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater, hemelwater en

grondwater. Ook verbetert het de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.

De wetten die door de Waterwet zijn vervangen:

1. Wet op de waterhuishouding;
2. Wet verontreiniging oppervlaktewateren;
3. Wet verontreiniging zeewater;
4. Grondwaterwet;
5. Wet droogmakerijen en indijkingen;
6. Wet op de waterkering;
7. Wet beheer rijkswaterstaatswerken;
8. Waterstaatswet 1900.

Door de Waterwet zijn waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat gezamenlijk wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet de wet in het toekennen van functies voor het gebruik van water zoals scheepvaart, drinkwatervoorziening, landbouw, industrie en recreatie. Op basis van de functie worden eisen gesteld aan de kwaliteit en de inrichting van het water.

De belangrijkste veranderingen die van belang zijn voor dit Waterplan zijn:

- In de wet staat het watersysteem centraal en zijn de doelstellingen van het waterbeheer gericht op het duurzaam goed functioneren van het watersysteem.
- Taken en bevoegdheden worden duidelijker vastgelegd in de wet dan voorheen het geval was. Rijk en provincies zorgen vooral voor het strategische beleid en de normstelling op nationaal respectievelijk regionaal niveau. Ook zorgen zij voor de noodzakelijke doorwerking van water in aanpalende beleidsgebieden zoals milieu, (natte) natuur en ruimte en stellen zij de functies van de watersystemen vast.
- De waterschappen zijn belast met het regionale operationele waterbeheer. Gemeenten hebben enkele taken in het waterbeheer die betrekking hebben op de inrichting van het stedelijke gebied.
- De huidige diverse vergunningstelsels op het gebied van water zijn gebundeld. Er is één watervergunning voor alle handelingen in het watersysteem. De wet verbetert de doorwerking van water in andere beleidsterreinen, met name het ruimtelijke domein.
- De Waterwet kent geen verbod meer voor het lozen van stoffen via een werk, aangesloten op een ander werk (de zogeheten 'indirecte' lozingen). In het algemeen zijn dit lozingen op de (gemeentelijke) riolering, die vervolgens via een zuiveringstechnisch werk op het oppervlaktewater worden geloosd. Tot op heden was via de Wvo een twintigtal categorieën van inrichtingen aangewezen, die voor het lozen op de riolering wél Wvo-vergunningplichtig waren. Deze indirecte lozingen zijn met de inwerkingtreding van de Waterwet volledig via de Wet milieubeheer (en straks via de Wabo) gereguleerd. Dat betekent dat gemeenten of provincies vanaf de inwerkingtreding van de Waterwet bevoegd gezag zijn voor deze indirecte lozingen.

4.2.6 Aanvragen watervergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo) zal per 1 oktober 2010 in werking treden. Met de komst van de Wabo zal, net als bij de Waterwet, de vergunningvrager centraal komen te staan. Via een (digitaal) aanvraagformulier kunnen

particulieren, bedrijven en gemeenten een watervergunning aanvragen. Het formulier dient bij het (digitale) omgevingsloket van de gemeente te worden ingediend. Bij dit omgevingsloket kan straks ook een omgevingsvergunning in het kader van de Wabo worden aangevraagd. De aanvrager hoeft nog maar één vergunning aan te vragen, bij één loket. Er is ook maar één bevoegd gezag.

4.3 Regionaal

4.3.1 Provinciaal beleid

Het ruimtelijke beleid van de provincie is verwoord in het streekplan. Dit plan is kaderstellend voor het waterplan, zo zijn op de functiekaart van het streekplan een aantal relevante functies benoemd. Het streekplan levert geen directe doelstellingen op voor het waterplan.

In het derde provinciale Waterhuishoudingsplan 2010-2015 staat omschreven hoe de Provincie Fryslân in de komende zes jaar om wil gaan met het oppervlaktewater, het grondwater en het toezicht op de veiligheid tegen overstromingen. Het derde Waterhuishoudingsplan vervangt het WHP2. In dit plan wordt voortgebouwd op het bestaande beleid, maar dan met meer nadruk op uitvoering. Het Waterhuishoudingsplan is samen met Wetterskip Fryslân opgesteld. De provinciale staten bepalen aan welke eisen het watersysteem moet voldoen. Dit is in normeringen en strategische keuzes in dit Waterhuishoudingsplan en de Waterverordening vastgelegd.

De hoofddoelstelling voor het waterbeleid in Fryslân is:

“Het hebben en houden van een veilige en bewoonbare provincie en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, zodat een duurzaam gebruik blijft gegarandeerd”.

4.3.2 Waterschapsbeleid

Het meest recente waterschapsbeleid komt voort uit het waterbeheerplan 2010-2015. In het Waterbeheerplan is het voorgenomen beleid en beheer van Wetterskip Fryslân opgenomen. In het plan staat wat het waterschap in de planperiode als watersysteembeheerder voornemens is te gaan doen om in het beheergebied schoon water en droge voeten te houden. Net zoals het Waterhuishoudingsplan is dit plan in nauw overleg met de Provincie Fryslân opgesteld. Voor wat betreft de uitvoering van maatregelen in het Groningse Westerkwartier heeft met de provincie Groningen afstemming plaats gevonden.

In dit Waterbeheerplan zijn op strategisch niveau voor de planperiode de maatregelen geformuleerd, die nodig zijn om de beleidsdoelen ten aanzien van de thema's Waterveiligheid, Voldoende Water en Schoon Water te realiseren. Jaarlijks vindt een concretisering en programmering plaats in het door het algemeen bestuur vast te stellen Meerjaren Perspectief. Ook nieuwe ontwikkelingen bij de thema's worden bij de behandeling van het jaarlijkse meerjarenperspectief meegenomen. Daarnaast biedt het meerjaren perspectief jaarlijks mogelijkheden om zo nodig bij te sturen, wanneer daartoe aanleiding is.

Het voorkomen van het buiten de oevers treden van boezemwater is een taak van Wetterskip Fryslân. In de studie 'Vasthouden, bergen, afvoeren' heeft Wetterskip Fryslân

al diverse maatregelen genoemd om dit voor elkaar te krijgen. In stedelijk gebied zijn het oppervlaktewater en –rioleringsstelsel nauw met elkaar verweven. Daar zullen gemeente en Wetterskip gezamenlijk moeten werken aan het klimaatbestendig maken van het stedelijke watersysteem.

De gemeenten zijn belangrijke en onmisbare partners in het waterbeheer. Door hun bevoegdheden op het gebied van ruimtelijke ordening zijn zij een belangrijke partner bij het realiseren van integraal waterbeheer. In de planperiode van het Waterbeheerplan spelen onder andere de volgende ontwikkelingen vanuit de samenwerking tussen het waterschap en de gemeenten:

- Overname stedelijk water: met alle gemeenten worden afspraken gemaakt over het onderhoud van wateren en kunstwerken in bebouwde gebieden. De afspraken hebben ook betrekking op de uitvoering van het achterstallig onderhoud.
- De wateropgave stedelijk gebied: in 2015 zijn de grootste knelpunten aangepakt.
- Ruimtebeslag boezemkaden: om te voldoen aan de provinciale veiligheidsnormen verbetert het waterschap de boezemkaden op grond van het Herstelprogramma Oevers & Kaden. In de ruimtelijke ordening houden gemeenten rekening met het ruimtebeslag van boezemkaden. Ook wordt er ruimte gemaakt voor beveiliging tegen overstromingen en wordt er rekening gehouden met het ruimtebeslag van de voormalige zeedijken.
- Samenwerking: de samenwerking met gemeenten in de waterketen wordt geïntensiveerd. Het waterschap werkt samen met de waterketenpartners structureel aan innovatie bij de diverse onderdelen van de waterketen.

4.3.3 Samenwerken in de waterketen

Door samenwerking in deze waterketen wordt een extra impuls gegeven aan de ontwikkeling van een meer doelmatige en transparante waterketen. Partijen vinden dit nodig om de lastenstijging voor de burger - als gevolg van noodzakelijke extra investeringen in vooral de rioleringszorg - zoveel mogelijk te beperken. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) werken in 2010 verder uit hoe de bestuurlijke en budgettaire samenwerking eruit kan zien. Het vertrekpunt van deze uitwerking is het feitenonderzoek naar een ‘Doelmatig beheer waterketen’.

In Friesland werken alle betrokken partijen al op verschillende vlakken samen. Maar om nog meer eenheid te creëren, hebben Wetterskip Fryslân, de 29 Friese gemeenten, de provincie Fryslân en waterbedrijf Vitens hun gezamenlijke visie en verwachtingen over dit onderwerp verwoord in het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK). Dit akkoord is op 19 februari 2010 door bestuurders van deze partijen ondertekend. In Provinciaal verband houden werkgroepen zich bezig met afstemming en het samenvoegen van taken. Het gaat om de volgende werkgroepen:

- De betrokken burger
- Samenwerken Beheer en Onderhoud
- Opbouw Fries kennisnetwerk waterketen
- Programma van eisen voor duurzaam aanbesteden
- Innovatie
- Uitvoeringsprogramma Waddeneilanden
- Monitoring (extra werkgroep door de Regiegroep)

4.4 Lokaal beleid

De Gemeentelijk Rioleringsplannen (GRP's) zijn de voor het Waterplan direct relevante gemeentelijke plannen. De structuurvisies en beleidsplannen recreatie en toerisme zijn kaderstellend voor het waterplan.

4.4.1 Gemeentelijke rioleringsplannen (GRP)

In de wettelijk verplichte Gemeentelijk Rioleringsplannen is weergegeven hoe elke gemeente haar rioleringszorg vorm geeft. In de toekomst kunnen ook taken die voortvloeien uit de Wet Gemeentelijke Watertaken in het GRP worden opgenomen. Hiermee worden de bestaande GRP's zogeheten verbrede GRP's vanwege de verbrede watertaken door de gemeenten.

In het GRP zijn goede beleidsafwegingen gemaakt op het terrein van beheer openbare ruimte, bescherming van bodem en waterkwaliteit, de zorg voor het totale watersysteem en de rioleringszorg. Ook komen in het GRP de effecten van het rioolstelsel op het milieu en de financiële consequenties van aanleg, beheer en onderhoud van het rioolstelsel aan de orde. Met de Wet gemeentelijke watertaken is het GRP verbreed. De wettelijke verplichtingen voor een GRP gelden nu ook voor de regenwater- en grondwatertaken. De gemeente moet in het verbrede GRP concreet aangeven hoe om te gaan met de nieuwe zorgplichten. Ook de relatie met de milieuvergunningverlening en handhaving is van groot belang.

De volgende plannen zijn actueel:

GRP Het Bildt	2008-2012
GRP Ferwerderadiel	2007-2011
vGRP Leeuwarderadiel	2010-2015
GRP Menaldumadeel	2008-2012

4.4.2 Basisrioleringsplan

In het basisrioleringsplan is van elke gemeente in het Middelseegebied de huidige situatie van de riolering in de diverse kernen beschreven. Ook het hydraulisch functioneren wordt in dit plan weergegeven. Daarnaast wordt er ingegaan op de vuiluitworp en de eventuele verbeteringen die kunnen worden toegepast, zodat er minder vuiluitworp is en een beter functionerend stelsel.

4.4.3 Overstorten en afkoppelen

Overstorten saneren en het afkoppelen van schoon hemelwater zijn KRW-maatregelen die zich richten op de bron van het probleem binnen stedelijk gebied. Voor de stedelijke gebieden wordt voorgesteld om het afkoppelen en het saneren van overstorten vooral toe te passen als uit de optimalisatiestudies (OAS) van het rioleringsstelsel blijkt dat de dit de meest kosteneffectieve oplossing is of wanneer dit ook bijdraagt aan het voorkomen van wateroverlast. Niettemin wordt er van de betrokken partijen verwacht dat ze anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en een inschatting maken van maatregelen die nodig zijn om emissies vanuit rioolstelsels op minimaal hetzelfde niveau te houden. Volgens de KRW mag er geen achteruitgang optreden.

Standpunt gemeenten:

- Nu de basisinspanning is afgerond wordt het waterkwaliteitsspoor bij overstorten gevolgd om eventuele lokale waterkwaliteitsproblemen nog op te lossen.
- Per gemeente wordt bepaald welk afkoppelpercentage voor de lange termijn gewenst is om de emissies vanuit het riool niet toe te laten nemen. Uit optimalisatiestudies (OAS) moet blijken welke doelstelling realiseerbaar is.

Aan de hand van inventarisaties van niet op het riool aangesloten percelen (NRAP's) werd rond 1997 duidelijk dat 16.600 percelen in Fryslân niet waren aangesloten op de riolering. Voor ruim 13.000 percelen bleek het niet rendabel om deze aan te sluiten op het gemeentelijke rioolstelsel en de gemeenten kregen hiervoor van de Provincie een ontheffing. In het kader van de zorgplicht voor de inzameling van afvalwater zijn door de gemeenten ongeveer 3600 percelen in niet kwetsbaar of (zeer) kwetsbaar gebied alsnog aangesloten op de riolering of een IBA klasse II of III.

Behalve de zorgplichtaansluitingen voorzien de gemeenten alsnog meer dan 3500 percelen van riolering of een IBA op grond van het gebiedsgerichte beleid (met prioriteit voor hoogwaardige maatregelen in de vrij afstromende gebieden). Echter, binnen de Middelsee Gemeenten bevinden zich geen zogeheten vrij-afstromende gebieden waardoor een extra 'slag' hier niet aan de orde is. De lozers binnen de Middelsee Gemeenten kunnen tot 2015 vooralsnog blijven lozen met de bestaande, goed werkende voorzieningen.

4.4.4 Stedelijke wateropgave

In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn afspraken gemaakt over de stedelijke wateropgave die er op gericht zijn om het stedelijk watersysteem op orde te hebben in 2015 en vervolgens op orde te houden richting 2050, zodat wateroverlast zoveel mogelijk wordt voorkomen. Binnen de Middelsee Gemeenten heeft niet elke gemeente een opgave. Waar deze wel aanwezig is, wordt dit opgenomen in de projectenlijst.

4.4.5 Recreatie

Vanuit het gevoerde gebiedsgericht beleid kwam de ambitie voort om gezamenlijk een toeristisch-recreatieve visie op te stellen. Dit is uitgewerkt in 'Toerisme langs de Waddenkust'- Toeristisch-recreatieve visie voor de Middelsee Gemeenten.

Water en watersport zijn belangrijke peilers van de toeristische sector in de Middelsee Gemeenten. De recreanten hebben belang bij de mogelijkheden om op, aan of langs het water te kunnen recreëren. De eigen bewoners hebben daarnaast ook belang bij het benutten van de potenties van het stedelijke water. De gemeenten zien water als een belangrijke peiler van de toeristische sector en hebben daarom veel aandacht voor water en watersport in het recreatieplan.

Naast kenmerkende landschapselementen en toeristische voorzieningen die er al zijn, wordt er in het gebied verder hard gewerkt aan de realisatie van andere toeristisch-recreatieve projecten. De projecten verschillen in mate van concreetheid. Het ene project bevindt zich nog in de onderzoeks- en planfase, terwijl andere projecten al in uitvoering zijn.

Kort samengevat gaat het om de volgende projecten (zie ook hoofdstuk 7).

- Noordelijke Elfstedenvaarroute bevaarbaar maken van het traject Berlikum-Bartlehiem, Aldtsjerk - Leeuwarden met onder ander twee sluizen bij Wier en Alde Leije conform de Dm klasse;

- Stiens Oost (de Steens), doortrekken Kletsefeart en bereikbaar maken centrum Stiens voor vaarrecreatie;
- Bevaarbaar maken route Dekemastate;
- Herstel de vaarweg Alde Leie -Hijum;
- Herstructurering Burdaard;
- Opvaarten Bildtse dorpen.

4.4.6 Landschap

Het realiseren van wateropgaven biedt kansen voor natuur en ook omgekeerd. Zo wordt het er bijvoorbeeld langs de Elfstedenvaarroute nieuwe natuur gerealiseerd en wordt onderzoek gedaan naar de haalbaarheid om het opvaartensysteem te herstellen. Het realiseren en verbeteren van deze recreatieve vaarroutes draagt bij aan de beleving van het landschap.

4.4.7 Overname Stedelijk Water

Het Wetterskip onderzoekt in hoeverre zij in de toekomst het beheer en onderhoud van hoofdwatgangen en kunstwerken in de bebouwde gebieden overnemen van de Middelsee Gemeenten. Voor de gemeente Menaldumadeel is een overname afgerond in juni 2010, voor de andere Middelsee Gemeenten staat een eventuele overname gepland voor 2011.

4.4.8 Baggeren

Het onderhoudsbaggeren heeft te maken met waterkwantiteit, waterkwaliteit, waterbodemonreiniging en flora&fauna. Wet- en regelgeving geven kaders voor het omgaan (lees: verspreiden en toepassen) met baggerspecie. Voor het uitvoeren van baggerwerk staan in de Waterwet een aantal regels. Welke regels van toepassing zijn is afhankelijk van de soort werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden én wie die werkzaamheden uitvoert.

Een belangrijke vraag bij baggerwerkzaamheden is of alleen onderhoud binnen de legger plaatsvindt of dat ook sprake is van aanleg of een wijziging van een watergang. De Waterwet schrijft voor dat voor het aanleggen of wijzigen van een waterstaatswerk een projectplan dan wel een watervergunning verplicht is. De legger fungeert als belangrijk toetsingskader om te bepalen of sprake is van een wijziging van een waterstaatswerk (in ligging, vorm, afmeting of constructie).

Bij 'normaal' onderhoudsbaggerwerk wordt een watergang in principe op diepte gebracht tot leggerniveau. Zolang er binnen de legger wordt gewerkt is geen sprake van een wijziging van een waterstaatswerk. In de meeste gevallen wordt onderhoud door de gemeente uitgevoerd. In dat geval hoeft bij 'normaal' onderhoud geen projectplan te worden opgesteld.

Tot de inwerkingtreding van het 'Besluit lozingen buiten inrichtingen' moet volgens Wetterskip Fryslân voor elk baggerwerk een Watervergunning aangevraagd te worden. De proceduretermijn bedraagt zes weken.

5 Organisatie en communicatie

Voor het realiseren van de stedelijke wateropgave en de overige doelstellingen uit dit Waterplan tegen de laagst maatschappelijke kosten, wordt een structurele samenwerking tussen waterschap en gemeenten nagestreefd. Voor een goede samenwerking is een heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden essentieel. Daarom is het van belang dat mensen elkaar weten te vinden, dat er duidelijke aanspreekpunten zijn binnen de organisaties en dat men weet wie wat doet.

De beoogde samenwerking wordt vorm en inhoud gegeven door het instellen van een Waterloket en een Waterteam en het aanstellen van gemeentelijk contactpersonen, watercoördinatoren.

Onderstaande aspecten zullen in de gezamenlijke wateragenda verder worden uitgewerkt en zijn opgenomen in de projectenlijst in hoofdstuk 6.

5.1 Het waterloket

De Middelsee Gemeenten wil de bewoners betrekken bij de projecten en ontwikkelingen op het gebied van water en de gelegenheid geven om met de overheid in gesprek te gaan bij klachten en ideeën. De Middelsee Gemeenten zijn voor burgers en bedrijven het aanspreekpunt voor alle facetten van het waterbeheer. Om hieraan invulling te geven zal een digitaal waterloket worden ingericht.

Dit digitaal waterloket vertegenwoordigt zowel de gemeenten als het waterschap via de frontoffice van de gemeente. Dit schept duidelijkheid richting burgers.

Voor het goed functioneren is het noodzakelijk dat er een duidelijke backoffice is: een protocol (instructies), een lijst met veelgestelde vragen, verantwoordelijkheden per partij, namen van personen binnen de organisaties die verantwoordelijk zijn voor een bepaald taakveld, terugkoppeling, etc. Daarover dienen nog duidelijke afspraken gemaakt te worden.

5.2 Gemeentelijk contactpersoon en Watercoördinator

Een van de redenen om het Waterplan op te stellen is te zorgen voor een betere samenhang en afstemming tussen de verschillende wateraspecten die binnen de gemeenten spelen. Met het opstellen van een Waterplan verbetert de interne en externe samenwerking en afstemming. Vanuit het Wetterskip is er voor de gemeenten een gemeentelijk contactpersoon (GCP).

Binnen elke Middelsee gemeente is er een watercoördinator, het vaste aanspreekpunt voor het Wetterskip. De watercoördinator is verantwoordelijk voor: de uitvoering van de Waterplan projecten, de onderlinge afstemming en samenhang en is tenslotte intern binnen de gemeente aanspreekpunt voor water.

5.3 Waterteam

Het Waterteam bestaat uit enkele ambtenaren van een gemeente die de voortgang van de uitvoering van maatregelen uit het Waterplan bewaken door op gezette tijden te overleggen. In dit Waterteam worden alle voorkomende zaken met betrekking tot de beleids- en uitvoeringsaspecten water en ruimtelijke ordening, riolering, beheer en onderhoud, etc. periodiek besproken. Dit Waterteam kan ook fungeren als overlegplatform, ambtelijk en bestuurlijk, voor de bespreking van alle voorkomende

zaken met betrekking tot de beleidsvelden waar gemeenten en Wetterskip elkaar raken. Het gezamenlijk optrekken, elkaar versterken en van elkaar leren in projecten zoals baggeren, recreatie, duurzaam bouwen en de stedelijke wateropgave levert naast kostenbesparingen ook een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving op. Interactie met deskundigen vindt plaats op afroep. Jaarlijks wordt door de waterteams een jaarplan en een voortgangsrapportage opgesteld.

6 Wateragenda Middelsee Gemeenten

In de voorgaande hoofdstukken zijn de achtergrond en de ambities gegeven voor het waterbeheer in de Middelsee Gemeenten. In dit hoofdstuk en hoofdstuk 7 worden de ambities vertaald naar concrete maatregelen.

Tijdens het proces van het opstellen van het Waterplan hebben de gemeenten het initiatief genomen een aantal maatregelen te benoemen als concrete gezamenlijke projecten. Deze projecten sluiten deels aan bij bestaande taken van de gemeenten, deels zijn het vernieuwende studies. De kosten van deze nieuw te initiëren projecten die voortvloeien uit het proces van totstandkoming van het Waterplan worden toegedeeld aan reguliere begrotingsposten (zie ook hoofdstuk 7).

6.1 Gezamenlijke projectenlijst

De volgende projecten willen de Middelsee Gemeenten gezamenlijk oppakken:

6.1.1 A. Overdracht stedelijk water

Van oudsher is het waterbeheer (onderhoud en inrichting van het watersysteem) in het stedelijke gebied uitgevoerd door de gemeenten. Met de invoering van de waterschapswet in 1992 is het waterbeheer in de bebouwde kom een formele taak van de waterschappen geworden. Dat betekent, dat het waterschap op het beheer van alle wateren in het stedelijke gebied kan worden aangesproken. Dat wil niet zeggen, dat het waterschap voor al deze wateren onderhoudsplichtig is.

Om haar waterbeheerstaak zo goed mogelijk uit te voeren wil het Wetterskip het onderhoud van het waterschap in bebouwd gebied van de gemeenten overnemen. Gemeente Menaldumadeel heeft in juni 2010 het beheer en onderhoud van de watergangen en kunstwerken in de bebouwde gebieden overgedragen aan het Wetterskip. Voor de andere gemeenten moet dit nog worden geïnitieerd.

In een inventarisatiestudie wordt in beeld gebracht om welke watergangen en kunstwerken het gaat en wat de staat van onderhoud is. Vervolgens wordt bepaald of er sprake is van achterstallig onderhoud en wat de kosten voor de verschillende partijen zijn.

De gemeenten hebben een belangrijke taak bij het inventariseren van benodigde informatie en gegevens van de over te dragen beheerobjecten. Deze inventarisatiestudie kan mogelijk voor de drie gemeenten gezamenlijk gedaan worden. Resultaten van het project zijn:

- Inventarisatierapport met kaarten met over te dragen beheerobjecten, kostenramingen achterstallig onderhoud en exploitatiekosten.
- Beheer- en onderhoudsplannen
- Overdrachtsovereenkomsten

6.1.2 B. Opstellen gezamenlijk baggerplan

Voor de gemeente Menaldumadeel en moet het baggerplan (beheerplan stedelijk water) worden herzien. Dit baggerplan is een breed baggerplan waarbij ook de aangrenzende oevervoorzieningen en kunstwerken (zoals duikers en stuwen) zijn meegenomen. Ook het baggerplan van de gemeente de Bildt moet worden herzien. Gemeente Ferwerderadiel en Leeuwarderadeel hebben nog geen baggerplan. Een baggerplan betreft de wateren binnen de bebouwde kommen op het grondgebied van de gemeente en de wateren buiten de bebouwde kom voor zover de gemeente onderhoudsplichtige is. Een baggerplan geeft een verbetering voor de afwatering/ ontwatering van het openbare gebied.

Het doel van een baggerplan is:

- het inventariseren van de aard, locatie en omvang van de baggerproblematiek in de watergangen waar de gemeente een baggerplicht heeft;
- onderzoeken van oude overstortlocaties;
- de indicatieve kosten van de uitvoering van het meerjarenbaggerprogramma inzichtelijk maken;
- een baggerprogramma opstellen waardoor het baggerwerk efficiënter uitgevoerd kan worden;
- het inzichtelijk maken van de kosten voor het baggeren van de watergangen die te zijner tijd overgedragen - kunnen - worden aan het Wetterskip;
- het in kaart brengen van de oevervoorzieningen, stuwen en duikers.

Het uitvoeren van baggerwerkzaamheden kan mogelijk worden gecombineerd met bijvoorbeeld het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en Krw-opgaven. Het levert schaalvoordelen op om gezamenlijk een Baggerplan op te stellen en (eventueel) de werkzaamheden aan te besteden.

6.1.3 C. Visieontwikkeling duurzaam bouwen

De Middelsee Gemeenten hebben gezamenlijk het Convenant duurzaam bouwen ondertekend. De gemeenten willen gezamenlijk een visie ontwikkelen over duurzaam bouwen in relatie tot water.

De invulling van dit project moet nog nader worden geformuleerd en kan bestaan uit:

- studie naar mogelijkheden van elektrisch varen
- mogelijk financiële voordelen van lokale waterzuivering
- minimaliseren van watergebruik op huishoud/ woonwijk niveau
- hergebruik van afval-/ regenwater
- verkennen van mogelijkheden tot het verplichten van duurzaamheid via het bouwbesluit

6.1.4 D. Ontwikkelen van een watergebruiksfunctiekaart

Op het gebied van recreatie hebben de Middelsee Gemeenten al een gezamenlijke visie opgesteld. Om hier verder invulling aan te geven wordt een Watergebruik functiekaart ontwikkeld. Hierop wordt in beeld gebracht wat voor functies verschillende wateren hebben, maar ook waar relaties kunnen liggen met andere vormen van recreatie.

Dit sluit aan bij de recreatievisie Toerisme langs de Waddenkust, waar staat: " Behalve de Noordelijke Elfstedenroute zijn er echter nog heel veel andere mooie, historische waterlopen in onze gemeenten. De gemeenten het Bildt, Ferwerderadiel en Leeuwarderadeel onderzoeken de mogelijkheden al om ook deze vaarten bevaarbaar te

maken. Hierdoor krijgt de watersporter ook aan de Waddenkust de mogelijkheid tochten te maken. Voor het hele gebied wil men bekijken welke andere interessante vaarverbindingen er zijn, zodat meer rondvaarmogelijkheden gecreëerd kunnen worden. Waar mogelijk volgens dezelfde normen als de Noordelijke Elfstedenroute, maar ook sloepenroutes zijn interessant vanwege de sterke toename van dit type boten in Nederland. Het is daarbij ook van belang om voldoende voorzieningen als trailerhellingen, aanlegplaatsen, watertappunten, afval(water)stations, sanitair en dergelijke te realiseren."

Bij een Watergebruiksfunctiekaart gaat het om de toekenning van gebruiksfuncties door het aanwijzen van zwemwater, vaarwater, viswater, of gebieden met een extra waarde ten aanzien van beleving, maar ook de voorzieningen.

6.1.5 E. opzetten van een Waterteam

In dit project wordt een structuur voor de Waterteams van de gemeenten het Bildt, Ferwerderadiel en Leeuwarderadeel bepaald en afspraken gemaakt over ambtelijk en bestuurlijk overleg. Hierbij kan geleerd worden van de ervaringen tussen de gemeente Menaldumadeel en het Wetterskip (zie ook 7.1.3).

In eerste instantie zal het Waterteam overleg jaarlijks in Middelsee verband plaats vinden.

6.1.6 F. Beleidsontwikkeling hemel- en grondwater

In dit project wordt een gezamenlijke uitwerking gegeven van hemel- en grondwater beleid.

De invulling van dit project moet nog nader worden geformuleerd en kan bestaan uit:

- gezamenlijk definiëren van de term overlast
- beleid ontwikkeld om de overlast situaties te voorkomen.

6.1.7 G. Waterloket

In dit project wordt (conform 5.1) gezamenlijk invulling gegeven aan het (digitale) waterloket. De invulling van dit project moet nog nader worden geformuleerd.

6.1.8 H. Samenwerken in de Waterketen

In Provinciaal verband houden werkgroepen zich bezig met afstemming en het samenvoegen van taken. Menaldumadeel en Leeuwarderadeel nemen deel aan de werkgroep Samenwerking Beheer en onderhoud.

De invulling van dit project moet nog nader worden geformuleerd, gedacht kan worden aan het afstemmen van de inbreng en het delen van kennis en ervaring in Middelsee verband.

6.1.9 I. Afstemmen taken Watervergunning, Wabo; Omgevingsvergunning

In dit project wordt gekeken of er mogelijkheden zijn om taken op elkaar af te stemmen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Er treden veranderingen op in verantwoordelijkheden t.a.v. vergunning verlening o.b.v. Waterwet. de gemeenten vinden het van belang door te spreken hoe de afstemming met het Wetterskip plaatsvindt.

6.1.10 Gezamenlijke projectenlijst Middelsee Gemeenten

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie planstudie/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
A	Overdracht Stedelijk Water	- Maken van Inventarisatierapport - Maken van beheer en onderhoudsplan - Teken van overdrachtovereenkomst	WF	WF Middelsee Gemeenten	PM	PM	achterstalling onderhoud 50% WF 50% gemeente	Baggerplan	2011	Voldoende Schoon
B	Opstellen gezamenlijk baggerplan	- het inventariseren van de aard, locatie en omvang van de baggerproblematiek - kosten raming - planning	gemeenten (bij voorkeur één van de gemeenten als trekker)	Middelsee Gemeenten	PM	PM	PM	KRW/NVO Overname stedelijk water	2011	Voldoende Schoon
C	Visieontwikkeling Duurzaam bouwen	Uitvoeren van een nader te definiëren studie op het gebied van duurzaam waterbeheer	gemeenten (bij voorkeur één van de gemeenten als trekker)	Middelsee Gemeenten	PM	PM	PM	Samenwerken in de waterketen	2012	Voldoende Schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie planstudie/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
D	Ontwikkelen Watergebruiksfunctiekaart	• Kansen voor recreatie in kaart brengen en benutten • Middelsee uitwerking wateraspecten recreatieplan • Opwaarderen kano/vaarroutes uit het Waterplan • Fiets- en evt. paardenroutes langs watergangen. • Voorlichting vervuiling door waterrecreatie geven • Kleiroute: vaarverbinding opwaarderen • Recreatieplan noordwest Menaldumadeel realiseren • Elfstedenvaarroute uitvoeren • Voorlichting vervuiling door waterrecreatie geven	gemeenten (bij voorkeur één van de gemeenten als trekker)	Middelsee Gemeenten	PM	PM	PM	- Toerisme langs de Waddenkust Regio in Actie - Noordelijke Elfsteden vaarroute	2011	Voldoende Schoon
E	Opzetten Waterteam	opzetten van een formeel Waterteam. Ambtelijk 1 á 2 keer per jaar bijeen gevolgd door BO.	WF	WF Middelsee Gemeenten	PM	PM	PM	Alle Waterplan projecten	2010	Voldoende Schoon
F	Gezamenlijk ontwikkelen beleid hemel- en grondwater	Werk sessie t.b.v. kwantificeren van eenduidigheid in terminologie zoals wateroverlast	gemeente	WF Middelsee	PM	PM	PM	VGRP; in proces voor opstellen verordeningen voor Hemel- en Grondwater	2011	Voldoende Schoon

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie planstudie/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
G	Waterloket	- Afstemmen tussen gemeente/waterschap over demping sloten (waterkwaliteit/ ecologie) - Bij nieuwbouw buitengebied voorlichting /advies geven over mogelijkheden IBA of rietfilter etc - Stimuleren bewustwording burgers water(overlast)/ regentonnen - interne afstemming (b.v. met VROM/ recreatie); externe afstemming borgen; vormen Waterteam.	WF	Middelsee Gemeenten	PM	PM	PM		2011	Voldoende Schoon
H	Samenwerking beheer en onderhoud in de waterketen (FBW).	- Afstemmen van inbreng in werkgroepen - Meewerken in FBW optimalisatiestudies - Afstemmen beheer en onderhoudsplannen door gemeente, waterschap en Vitens..	gem	Middelsee Gemeenten vitens	PM	PM	PM		2011	Voldoende Schoon
I	Afspraken maken over vergunningen Waterwet en Wabo	Afstemmen van 'loket functie'	gem	Middelsee Gemeenten	PM	PM	PM	Waterloket	2011	Voldoende Schoon

7 Gemeentelijke wateragenda

7.1 Kostendekking

Van projecten waarbij een eerste stap bestaat uit een plan- of haalbaarheidsstudie kunnen niet op voorhand alle (investerings)kosten inzichtelijk worden gemaakt. Dit is afhankelijk van de uitkomst van deze studie. In dat geval zijn alleen de kosten van de eerste stap opgevoerd. De eventuele vervolgstappen/ investeringen zijn als pm-post opgenomen.

Het Wetterskip neemt in het meerjarenperspectief 2011-2015 ruimte op voor onderzoek en investering voor wateropgaven in stedelijk gebied. Een aantal maatregelen kan door de gemeenten worden gefinancierd vanuit het GRP of maken onderdeel uit van een groter project van waaruit de maatregel kan worden gefinancierd. In het overzicht is dit aangegeven als 'gedekt'. Voor de overige geraamde kosten en uren die in het maatregelenprogramma zijn opgenomen is nog geen financiering geregeld.

7.2 Gemeente het Bildt

7.2.1 Nieuwe plannen, historische waterlopen

De gemeente het Bildt wil op doelmatig wijze het afvalwater verzamelen en afvoeren naar de rioolzuivering. Zij wil ongewenste emissies naar het oppervlaktewater, bodem en grondwater voorkomen. Wateroverlast wordt zoveel mogelijk beperkt en er komt minder hemelwater in de riolering. De gemeente wil voldoen ²aan de wettelijke eisen die er aan de kwaliteit van het water worden gesteld.

In het GRP (Gemeentelijk Rioleringsplan, GRP 2008/2012) is het rioleringsbeleid vastgelegd en wordt invulling gegeven aan de (wettelijke) planverplichting. Per dorp is een basisrioleringsplan (BRP) vastgesteld, afgestemd op het GRP. De komende jaren komt de nadruk te liggen op het afkoppelen van verharde oppervlakten en het verder terug dringen van de emissies.

In samenwerking met het Wetterskip worden de te treffen KRW maatregelen per gemeente bepaald. De door de gemeente uit te voeren maatregelen in het kader van het KRW zijn nihil. Deze maatregelen zijn meegenomen in het GRP. De in dit kader te nemen maatregelen worden in de loop der jaren, in samenspraak met de gemeente het Bildt, door en namens het Wetterskip ³uitgevoerd.

Er is weinig open water in de kernen van St.-Annaparochie, St.-Jacobiparochie en Minnertsga. Voor het Bildt zijn in het kader van de Stedelijke Wateropgave geen peilvakken geselecteerd die mogelijk een bergingstekort zouden hebben. Minnertsga zuidwest en de Stationsstrjitte hadden in het verleden last van inundatie maar er zijn maatregelen getroffen. Afkoppelingsprojecten in St.-Annaparochie dringen water op straat verder terug. Er was grondwateroverlast geconstateerd na vervanging van riolering

1. ² uit Gemeentebegroting 2010

2. ³ Uit gemeente begroting 2010

door afnemen van het drainerend effect. Hoe groot de overlast is wordt geïnventariseerd in het kader van het grondwaterbeheersplan.

Bescherming- en reserveringszones voor primaire keringen worden opgenomen in Bestemmingsplannen (bestemmingplan Buitengebied, vastgesteld 12 mei 2010). Voor de secundaire keringen (Oude- en Nieuwebildtdijk) wordt een bestemmingsplan opgestart. (bestemmingsplanherziening, grotendeels op basis van bestaand gebruik)
In het kader van beheer is de Flora en Faunawet bepalend voor het moment van uitvoering van de werkzaamheden.

In structuurvisies wordt het ruimtelijk beleid aangegeven voor de komende jaren. Op dit moment zijn een aantal structuurvisies in ontwikkeling. De structuurvisie Wonen en de structuurvisie St.-Annaparochie. De in mei 2010 vastgestelde Structuurvisie Erfgoed beschrijft de ontstaansgeschiedenis van het Bildt. Onder het erfgoed vallen onder andere waterlopen die landschappelijk en historisch van belang zijn, zoals de Ouwe Rijd. Ook de verkaveling van het gebied tussen de Oude- en Nieuwebildtdijk en de sloten en de vaarten horen hierbij.

De gemeente het Bildt heeft beschermde planten en dieren binnen de gemeentegrens in beeld gebracht in de zogenaamde Ecologische Basiskaart. De kaart dient als hulpmiddel bij het ruimtelijke orderingsbeleid. Zo kan er in een vroeg stadium bij allerlei nieuwe ontwikkelingen (bijv. woningbouw) rekening worden gehouden met de aanwezige natuurwaarden van dat gebied waar de ontwikkeling betrekking op heeft.

De gemeente heeft geen Stedelijke Wateropgaaf. De gemeente beschikt niet over een baggerplan. Een grondwaterbeheersplan is in ontwikkeling. Er is momenteel een OAS (optimalisatiestudie afvalwatersysteem) studie gaande op initiatief van Wetterskip Fryslân waarbij alle gemeenten in de noordwesthoek van de provincie zijn betrokken.

7.2.2 Samenwerking Wetterskip

De gemeente voert in het kader van het ruimtelijk beleid de watertoets uit voor middelgrote en kleine plannen. Er wordt op dit moment goed samengewerkt in het kader van de watertoets. Een aandachtspunt blijft bereikbaarheid van onderhoudspaden bij nieuwbouw/bestemmingsplannen.

Van de daarvoor in aanmerking komende hoofdwatergangen in bebouwd gebied wordt het beheer en onderhoud in de komende planperiode overgedragen aan Wetterskip Fryslân.

Daarnaast krijgt de samenwerking met het Wetterskip in de waterketen gestalte door het gezamenlijk uitvoeren van een OAS (optimalisatiestudie afvalwatersysteem) voor de RWZI St-Annaparochie.

7.2.3 Communicatie & Organisatie

Gemeente het Bildt wil gekend worden als Millennium- en Fairtradegemeente⁴. Er worden twee projecten ondersteund, gericht op kinderen en schoon water. De scholen op het Bildt zijn bij deze projecten betrokken.

3. ⁴ uit Gemeentebegroting 2010

Bestuurlijk Overleg Water vindt momenteel 1 á 2 keer per jaar plaats. Water is ondergebracht bij één wethouder. Voorafgaand aan het BO vindt een Waterteam overleg plaats tussen de watercoördinator en de gemeentelijk contactpersoon van het Wetterskip. Het is wenselijk een nadere uitwerking te geven aan de rol van watercoördinator en het Waterteam.

7.2.4 Toelichting projectenlijst

Duurzaam bouwen

In het milieubeleidsplan is opgenomen dat er aandacht moet worden besteed aan duurzaam bouwen. Op dit moment wordt er in eigen beheer gewerkt aan een startnotitie die moet resulteren in een beleidsplan duurzaam bouwen. Het is gericht op nieuwbouw. De initiatiefnemer wordt geadviseerd in het duurzaamheidsbouwproces. Uitwerking van het ambitieniveau wordt verder uitgewerkt door een extern bureau. Planning eind 2010 gereed.

Campus

Betreft een onderzoek naar de haalbaarheid van het samenbrengen van de twee scholen voor het voortgezet onderwijs op één terrein. Dat water hier een rol gaat spelen, hoe om te gaan met het hemelwater, is aannemelijk. Gemeente is projecttrekker.

Grondwater

Een bureau is in opdracht van de gemeente bezig met het opstellen van een grondwaterplan/ -onderzoek. Het plan wordt in 4 fasen ontwikkeld. De verkennende 1e fase is nagenoeg gereed. Na elke fase wordt vastgesteld hoe en wat de omvang van de volgende fase moet zijn.

Waterspeelplaats bestemmingsplan St.-Annaparochie Zuidwest

In dit nog te ontwikkelen bestemmingsplan is in de planvorming ruimte gecreëerd voor een waterpartij als kinderspeelplaats/speelobject, door gebruik te maken van peilverschil binnen het plan. Gemeente is trekker van dit project.

7.2.5 Projectenlijst het Bildt

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
A	Inventarisatie zoekgebieden waterberging	Zoeken naar waterberging in relatie met oplossen van knelpunten	WF	WF Gemeente	PM	PM	PM			Voldoende
B	Vorbereiding - van de uitbreiding St Anne Zuid-West.	In deel van de wijk wordt wonen aan het water gerealiseerd waardoor hier een ander peil (-75cm NAP) geldt dan voor de rest van de wijk die aansluit bij St Anne (-50cm NAP). Tevens is er een waterspeelplaats in het plan op de grens van het peilverschil.	Gemeente	Gemeente WF Projectontwikkelaar	PM	PM	PM	Mogelijk peilbesluit		Voldoende schoon
C	Structuurvisie Erfgoed is vastgesteld	Beschrijft ontstaansgeschiedenis Het Bildt. waterlopen die landschappelijk en historisch van belang zijn vastgelegd.	Gemeente	Gemeente WF	n.v.t.	PM	n.v.t.		Vastgesteld mei 2010	Voldoende Schoon

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
D	Verkenning Duurzaam bouwen	Er wordt een verkenning gestart om te bepalen welke koers de gemeente wil varen; beleidsvoorbereiding.	Gemeente	Gemeente WF ...	€ 5.000 (bepaling ambitieniveau)	PM		Convenant Duurzaam bouwen.	2010	Voldoende Schoon
E	Planvorming versterking primaire/ secundaire keringen		WF	WF gemeente Prov	PM	PM				Voldoende Schoon
F	Planvorming voor opvaarten naar Bildtse dorpen	opstellen van een plan om Bildtse dorpen aan te sluiten op vaaroutes.	Gemeente	Gemeente WF	€ 10.000 (planvorming)	PM		KRW: te veel aan vaarbewegingen is negatief voor KRW doelstellingen.		Voldoende Schoon
G	KRW natuurvriendelijke oevers op de kaart aanbrengen		gemeente	gemeente WF	PM	PM		Van belang voortgang te blijven bespreken t.a.v. recreatiewensen.		Voldoende schoon
H	Opstellen Grondwaterbeheersplan	Grondwater-beheersplan wordt in fases opgesteld.	gemeente	gemeente WF	€ 30.000 -	PM	Gemeente		Gestart.	Voldoende schoon
I	Deelname aan OAS St Anne		WF	WF Gemeente - XXXX	€ 48.000 -	PM	WF 50% deelnemende gemeenten 50%		Gestart	Voldoende schoon
J	Herziening/ actualisatie GRP		Gemeente	Gemeente WF	€ 25.000 -	PM	Gemeente		2012	Voldoende schoon

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
K	Herbeoordeling 289 niet aangesloten percelen.	In 2015 worden nieuwe criteria t.a.v. de inspanningsverplichting WF vastgesteld, dan worden ofwel nieuwe ontheffing verleend, of er moeten maatregelen getroffen worden.	Gemeente	Gemeente WF		€ 900.000 -	Gemeente		2015	Voldoende schoon
L	Inventarisatie/ onderzoek naar sanering van voormalige riooloverstorten	Inventarisatiestudie naar de mogelijkheden tot sanering van voormalige riooloverstorten.	WF??	gemeente	PM	PM				Voldoende schoon

7.3 Gemeente Ferwerderadiel

7.3.1 Gebiedsontwikkeling en lopende projecten

In Ferwerderadiel is 2007 een proces van gebiedsontwikkeling gestart. Het proces heeft als doel om de landbouw in het gebied te verbeteren en tegelijkertijd de wensen van de streek op het gebied van natuur, water, infrastructuur, recreatie en de leefbaarheid van het platteland te realiseren. Het gaat dan om bijvoorbeeld het oplossen van versnippering, verbeteren van de ontsluiting van kavels en opwaardering van de N357. Tevens wordt gewerkt aan een buitendijks vee-ontruimingsplan.

Ten aanzien van *waterbeheersing* is er behoefte aan meer waterberging en een verbetering van het watersysteem. Ook zouden meer watergangen natuurvriendelijker profielen moeten krijgen. De boezemkaden zijn op hoogte; er zijn, op een paar knelpunten ten zuiden van Hallum na, geen plekken meer die verbetering behoeven. Wel heeft het Wetterskip extra wensen met betrekking tot waterberging in relatie tot de klimaatsverandering zoals de verwachte zeespiegelstijging, de nattere winters, en de grotere piekneerslag en langere periodes van droogte 's zomers. Het gaat om een ingeschatte oppervlakte van in totaal 60 hectare berging die binnen de deelsystemen van Ferwerderadiel plaats zou moeten vinden. Deze oppervlakte wordt met het watergebiedsplan geverifieerd.

Het nieuwe rioolbeheerprogramma wordt geïmplementeerd waarbij ook de verplichtingen voor de wet WION (Informatie-uitwisseling ondergrondse netten) worden meegenomen. Ook moet er nieuw beleid worden gemaakt voor de zorgtaak voor het afvalwater, regenwater en grondwater als gevolg van de nieuwe Wet gemeentelijke watertaken. Dit beleid wordt vastgelegd in een nieuw zogenaamd verbeterd Gemeentelijk rioolbeheersplan (vGRP). Er is nieuw heffingsbeleid ontwikkeld voor de tijd tot het nieuwe vGRP klaar is.

Het huidige beleid ten aanzien van de riolering is vastgelegd in een gemeentelijk rioleringsplan 2007-2012. In het GRP is een uitvoeringsprogramma vastgesteld dat onder andere gebaseerd is op verplichtingen uit de Wet Milieubeheer evenals een globale meerjarenplanning geeft vanuit beheer en onderhoud. Het rioolstelsel voldoet aan de verscherpte wettelijke eisen en in Ferwerderadiel zijn er geen "risicovolle" overstorten aanwezig. Voor de aansluitplicht van nog niet aangesloten percelen in het buitengebied is er een ontheffing. Deze ontheffing geldt tot 2015.

Er is geen wateroverlast in de bebouwde kom in de huidige situatie blijkt uit het rapport en de stedelijke wateropgave kaart. Er speelt een mogelijk grondwater problematiek in de terpdorpen, maar er zijn geen klachten. Er is geen achterstallig onderhoud aan waterlopen in bebouwd gebied. Bij de inventarisatie voor de overname stedelijk water wordt dit echter nauwkeurig in beeld gebracht.

Het is van belang de samenhang en samenwerking intern te bewaken tussen Ruimtelijke Ordening en Beheer en Onderhoud. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu. De gemeente

krijgt kopieën van de door het Wetterskip verleende watervergunningen (keurzones / schouwpaden).

De gemeente legt gescheiden rioolafvoerstelsels aan bij bouwplannen, de regenwaterbuizen zijn groen. Dit is een interne afspraak die opgenomen wordt in het vGRP. De gemeente zou dit graag in een groter gemeentelijke verband ook willen afspreken.

De gemeente wil oude waterstructuren, zoals de kreekloop Jislum beschermen. Tevens zijn er een tweetal Eendenkooien die worden behouden. Deze zijn in het kader van het Waterplan op de kaart met projecten gezet.

De gemeente wil cultuurhistorie en ketenvorming tot speerpunt maken. Daarbij is het verbinden binnen en buitendijks (as nieuwe en oude kwelder) een belangrijk aandachtspunt. De gemeente streeft ernaar ondernemers te inspireren. Het Wetterskip stelt momenteel een notitie op over recreatief medegebruik van schouwpaden en keringen. De gemeente wil recreatief gebruik van de zeedijk bevorderen.

7.3.2 Samenwerking Wetterskip

Er wordt goed samengewerkt tussen de gemeente en het Wetterskip zowel in het kader van de Gebiedsontwikkeling als bij nieuwe plannen. Veel projecten doorlopen de versnelde watertoets, grotere projecten worden besproken met het Wetterskip en afgehandeld als reguliere watertoets. De toename van verhard oppervlak wordt bijgehouden door de gemeente en waar mogelijkheden zich voordoen gecompenseerd in het peilgebied. Hier willen de gemeente en het Wetterskip nadere afspraken over maken.

7.3.3 Communicatie & Organisatie

Vanuit de Waterwet volgen acties die de gemeente moet uitvoeren. De gemeente is betrokken bij werkgroepen volgend uit het Fries Bestuursakkoord Water zoals, 'samenwerken in de waterketen'.

De gemeente streeft er naar hergebruik van water bij bedrijven te bevorderen en voorlichting aan burgers te structureren. Aandachtspunten zijn: niet lozen, geen gif spuiten, auto's wassen en opvangen van regenwater door particulieren.

De Watercoördinator van de gemeente en Gemeentelijk contactpersoon van het Wetterskip hebben een goede werkrelatie en er vindt jaarlijks bestuurlijk overleg plaats. Er is echter geen formele opzet van het Waterteam. Intern bij de gemeente zou ook een wateroverleg plaats kunnen vinden zodat ieder die met water te maken heeft meer betrokken wordt.

7.3.4 Toelichting projectenlijst

Op de Noordelijke Elfstedenvaarroute (NER) van Berltsum via Bartlehiem en Aldtsjerk naar Leeuwarden worden vijftien bruggen aangepast. Bij Wier en Alde Leie worden twee nieuwe sluizen aangelegd. Daarnaast wordt de route op de juiste diepte en breedte gebracht voor motorboten. Bij het verbreden van de vaarten worden natuurvriendelijke oevers aangelegd, die ideaal zijn voor oeverbescherming en voor vissen en watervogels. De hoofdmoot van de werkzaamheden beperkt zich tot het traject van Berltsum tot aan

Bartlehiem. Aan het stuk van Bartlehiem naar Leeuwarden hoeven bijna geen werkzaamheden verricht te worden. De NER is aangegeven op de projectenkaart.

E) Wetterskip Fryslân werkt momenteel het plan ‘Gemaal Vijfhuizen’ uit. In hoofdlijnen gaat het om de realisatie van een gemaal met vispassage en aanvoerrote van water naar het gemaal (vanaf de Hallumer Trekvaart naar de Waddenzeedijk), en het zorgdragen voor een goede waterafvoer in het buitendijkse gebied. Wetterskip Fryslân onderzoekt in hoeverre waterschapsdoelen, in afstemming met de doelstellingen van de gebiedsontwikkeling Ferwerderadiel, in het project opgenomen kunnen worden. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld verbeterde waterafvoer, meer berging van water of waterkwaliteitsverbetering. Daarnaast worden de uitbreiding van het bedrijventerrein en het aanleggen van een ontsluitings- en rondweg bij Hallum afgestemd met de doelen van dit project.

J) Het integrale herstructureringsplan Burdaard geeft een belangrijke impuls aan de leefbaarheid, lokale economie en het voorzieningenniveau van het dorp. Dat levert directe voordelen op voor zowel inwoners als recreanten en ondernemers. Burdaard wordt, met de ligging aan de Dokkumer Ee, ontwikkeld tot een recreatief knooppunt op de vaarrote Leeuwarden-Lauwersmeergebied. Onderdeel van het plan is hergebruik van grijs- en regenwater en energieneutraal bouwen. De gemeente heeft de ambitie duurzaamheidsdoelen te stellen bij nieuwbouw en vindt het bouwbesluit daarin nog te vrijblijvend.

L) Ingegeven door de ontwikkelingen van de Gebiedsontwikkeling Ferwerderadiel en het uitwerken van de Kaderrichtlijn Water-maatregelen, hebben Wetterskip Fryslân en de gemeente Ferwerderadiel plannen ontwikkeld voor een bijzondere recreatieve vaarrote van Burdaard naar Hegebeintum en Ferwert. De Ferwerterfeart loopt van Burdaard in het zuiden richting Hegebeintum en Ferwert in het noorden van de gemeente en heeft een lengte van ca. 7,2 km. De vaarrote tussen de Dokkumer Ie en Burdaard (ca. 5,9 km) wordt geschikt gemaakt voor de kleine recreatievaart.

7.3.5 Projectenlijst Ferwerderadiel

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
A	Opstellen vGRP	Afkoppelen laaggelegen wijk te Hallum, voorkomen toekomstige wateroverlast. Afkoppelen terpwater in riool te Hallum, Marrum en Ferwert onderzoeken. Meenemen afspraak kleur buizen.	Gemeente	gemeente WF	€35.000	PM	gemeente	BRP	2012	schoon
B	Uitvoeren afkoppelplan Marrum.	Er is een plan waarvoor een bestek gemaakt moet worden.	gemeente	Gemeente WF	n.v.t.	€250.000	Gemeente met bijdrage Wetterskip	WGP Persleiding Stiens Riolering en aantasting gas.	2012 ev	schoon voldoende
C	Uitvoering geven aan Afkoppelkansenkaart.	Marrum, plan ligt er, gezamenlijke financiering? bespreken in BO	gemeente	gemeente WF	PM Beheren	PM	50/50%?	OAS Burdaard	2010 ev	schoon voldoende
D	OAS Burdaard afmaken	Lopende OAS om toekomst RWZI St Anne te bepalen. Riolering vergroten en gemaalcapaciteit te Birdaard.	WF	WF aantal gemeenten	PM Komt uit OAS	PM	50 % WF overige gez. gemeenten	Afkoppelen		schoon voldoende

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
E	Realiseren gemaal met aanvoerroute (+ vaarroute) en afvoerroute Vijfhuizen in gebiedsontwikkeling	Nu planvorming vaarroute en natuurvriendelijke oevers.	WF	gemeente WF	Conform project-begroting gemaal Vijfhuizen	PM	Conform projectbegroting gemaal Vijfhuizen	Hallumervaart noordzijde: afkalving herstellen bij realisatie gemaal Vijfhuizen. Hallumervaart zuidzijde enkele lage stukken herstellen bij realisatie gemaal Vijfhuizen, combineren met KRW maatregelen.	2014	voldoende schoon
F	Organiseren van overleg over de Reserveringszone zeedijk	Organiseren van ambtelijk en bestuurlijk overleg om reserveringszone naar buitendijks te verplaatsen.	gemeente	gemeente WF Provincie het Bildt, Dongeradeel	PM	n.v.t.	n.v.t.	Bestemmingsplan buitengebied	2010	veilig
G	Organiseren van visievorming rondom cultuurhistorie en ketenvorming	Ten behoeve van beleidsontwikkeling gemeente: verbinden binnen- en buitendijks (as nieuwe en oude kwelder).	gemeente	gemeente WF ??	PM	n.v.t.	n.v.t.	TROP vernieuwing Gebiedsontwikkeling Schetsschuitvisie	2010/2011	Veilig, voldoende en schoon
H	beleid ontwikkelen voor 460 ongerioleerde percelen in het buitengebied	tot 2015 ontheffing, daarna beleid ontwikkelen. Beleid waterschap volgen.	gemeente	WF gemeente	€ 25,000,--	PM	WF Gemeente Middelsee	KRW	2015	schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
I	Bespreken in BO evt. noodzaak aanpassingen waterhuishouding t.g.v. bodemdaling regio Blija	Alleen bij wijziging prognoses 2010 (grens is 5 cm) plannen ambtelijk en bestuurlijk overleg. evt peilaanpassingen en aanpassingen voor gebruik polders buitendijks.	gemeente	WF gemeente	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Gebiedsontwikkeling	2010	voldoende
J	Realiseren jachthaven Burdaard en duurzaam recreatieplan	Mogelijke afstemming WF kadehoogtes, persleiding, peilbesluit. Verblijfsrecreatie in combinatie met hergebruik water, afkoppelen, energieneutraal maken Bouwbesluit is niet vergaand genoeg, gemeente zou graag eisen stellen bij nieuwbouw. Is dit laatste een apart te noemen punt? Of bij vGRP? Bij vGRP	gemeente	gemeente WF projectontwikkelaar LEF (Lokaal Energie Ferwerderadiel)	PM	3 miljoen	gemeente 100% Weldeels Wetterskip voor oevers/water	- Herinrichting Burdaard - Deze punten wil ik er wel graag in hebben zijn in het verleden toegezegd en daarom in de plannen opgenomen. Duurzaam bouwen	2011 ev	Voldoende schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
K	Opheffen wateroverlast ten noorden van Hallum	Onderdeel van reconstructie N357, inrichting bedrijventerrein, herinrichting oevers en Blauw-groene zone. Eventueel verleggen Hallumervaart.	WF	gemeente WF	€ 35.000,-	PM	Nader te bepalen. Relatie naar project gemaal Vijfhuizen.	Watergebiedsplan, daarin wordt overlast buitengebied en bemalinggebied bekeken.	2012	voldoende
L	Creeren vaarroute Burdaard-Ferwert, combinatie met KRW en berging.	Brug en steiger 2010/2011 uitvoeren fase 1. Fase twee combinatie met KRW maatregelen	gemeente	gemeente WF	€ 5000,--	Tussen 400.000 en 1.7 miljoen	WF 50% Gemeente 50% voor projectplan. Voor uitvoering externe subsidies en geld gebiedsontwikkeling	Gebiedsontwikkeling KRW	2014	schoon, voldoende

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
M	Bûtendyks gezamenlijk ontwikkelen in gebiedsontwikkeling.	Gemeente wil de historische relatie met buitendijks graag behouden en versterken, er zijn verschillende zaken die lopen, water is hier een onderdeel van. Met IFG een maatregelenplan uitwerken voor veilig gebruik van het buitendijks gebied.	Fryske Gea	gemeente Fryske Gea	PM Nog uitwerken	PM	WF 0%	TROP vernieuwing Gebiedsontwikkeling Uitwerken en realiseren maatregelenplan vee Bûtendyks Bûtendyks recreatief medegebruik bevorderen.	2013	Veilig
N	Bartlehiem: recreatie + wonen op het water onderzoeken	Uitvoeren van een studie naar de mogelijkheden van recreatieve ontwikkeling Bartlehiem	gemeente	gemeente	€20.000	PM	WF 0% Uitbreiding oppervlak boezem?	TROP: bedrijvigheid en water langs Dokkumer Ee (Eelân) bevorderen.	2010	Voldoende Schoon Veilig
O	Watergang naar Vijfhuizen aanhaken vaarroute. Aanlegvoorzieningen realiseren.	Aanlegplaats en aanpassen wegkruisingen	gemeente	gemeente	€ 10.000,-	PM	WF 0% Aanpassen projectplan eventuele meerkosten door gemeente	Watergang Vijfhuizen	2015	Schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
P	Wandel-/fietsroutes langs waterwegen in stand houden / bevorderen (schouwpaden)	In overleg met WF aangegeven op kaart waar routes lopen en wat knelpunten zijn t.a.v eigendom van de paden.	gemeente	WF gemeente	€ 25.000,- voor algemeen beleid WF	PM	Op projectbasis te bepalen	WF ontwikkelend beleid t.a.v. medegebruik van schouwpaden	2011 ev	Voldoende Veilig

Ingevuld is de kostenindicatie van planvorming en onderzoek door WF

7.4 Gemeente Leeuwarderadeel

7.4.1 Vaarverbindingen en innovatie

Via de Wet Milieubeheer heeft de zorgplicht voor de aanleg en onderhoud van riolering een wettelijke basis. Tevens volgt hieruit de planverplichting om een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen. Het Basisrioleringsplan (BRP) vormt de technische onderlegger voor het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP). In het verbrede GRP Leeuwarderadeel 2010-2015 is het beleid vastgelegd voor deze planperiode. Het accent ligt op het verankeren van de rioleringstaak en de invulling van de nieuwe taken voor hemel- en grondwater zoals neergelegd in de Wet Gemeentelijke Watertaken. In overleg met vergunningverlening WF wordt afkoppelen niet als opdracht benaderd maar als kans bij projecten. Onderhoud en beheer van de riolering is uitbesteed aan Aquario.

In de Notitie Stedelijk wateropgave Leeuwarderadeel is wateroverlast geïnventariseerd. Dit is doorvertaald naar BRP en VGRP. Er is incidenteel water op straat en de aanwezigheid van oppervlaktewater is op locaties beperkt, met gevolg lozing van schoon water op riool. Het volgende wordt geconcludeerd:

- Water onder de vloer (onderzoek binnen VGRP 2010/2015).
- Water op straat (maatregelenpakket wateropgave in BRP/VGRP, uitvoering na nadere uitwerking i.o.m. Wetterskip).
- Clusterbuien; water op straat kortstondig accepteren; dit wordt nog doorvertaald naar beleid in de nog op te stellen Hemelwaterverordening (2011).
- Zoeken naar mogelijkheden voor tijdelijke berging van hemelwater uit afkoppelgebieden of directe afvoer hiervan naar de boezem.
- Overstorten zijn niet optimaal (via BRP/VGRP op te lossen).
- Calamiteitenplan overstorten gewenst (overleg met Wetterskip); ook zoeken naar alternatieven.

De gemeente heeft het beleid nieuwe woonwijken duurzaam te willen ontwikkelen. Er zijn echter te weinig financiën beschikbaar om hier een extra impuls aan te geven. Wel acht ze het van belang om op de hoogte te blijven van innovaties.

In het kader van de KRW vindt aanleg van natuurvriendelijke oevers (paaiplaatsen voor vissen) in grote projecten zoals 11stedenvaarroute en Kletsefeart plaats. Varen naar Dekemastate is een gewenste ontwikkeling, evenals het herstellen van de vaarverbinding Alde Leie- Hijum en het bereikbaar maken van het centrum van Stiens voor vaarrecreatie.

De gemeente heeft aandacht voor geschiedenis bij ontwikkelingen (bv namen bruggen en waterlopen).

Het Beheerprogramma Bruggen/ Kades/ Oever beschoeiingen is lopend beleid. Beheer is in planningen vastgelegd. Dit wordt meegenomen in overname stedelijk water. Achterstallig onderhoud damwanden/kades (b.v. Dokkumer Ee) is opgenomen in het beheerprogramma. Onderhoud heeft bij gemeente lage prioriteit indien veiligheid niet in het geding is.

Leeuwarderadeel heeft geen baggerplan. Hoewel dit plan nog niet formeel in de planningen is opgenomen, moet er over deze taak in deze planperiode duidelijkheid

komen. Met name over de relatie met projecten voor het herstellen van vaarroutes zoals in dit Waterplan benoemd.

7.4.2 Samenwerking Wetterskip

Er wordt goed samengewerkt tussen de gemeente en het Wetterskip via zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg. Er zijn geen knelpunten op het gebied van de watertoets. In samenwerking met het Wetterskip wordt gewerkt aan een studie Optimalisatie Afvalwater (OAS). De overname van het beheer en onderhoud van Stedelijk water is mogelijk een volgend project. Voor maatregelen tegen knelpunten van wateroverlast wordt gezamenlijk gezocht naar oplossingen.

7.4.3 Communicatie & Organisatie

De gemeente neemt deel aan werkgroepen die, volgend uit het Fries Bestuursakkoord water, nadere invulling geven aan samenwerking in de waterketen. Dit is met name gericht op de mogelijkheden tot het samenvoegen van gelijksoortige taken onder één beheerder.

Een aandachtspunt is, dat het Draaiboek Botulisme goed wordt geïmplementeerd en dat ook stappen ten aanzien van het doorspoelen van vijvers met Blauwalgen intern bekend zijn.

Leeuwarderadeel neemt deel aan de uitvoering van Millenniumdoelstelling 7 van de VN, zoals vertaald naar het project “Fryslân aan de slag voor goed drinkwater en sanitair in het Zambesi stroomgebied”. Dit als onderdeel van het zogenaamde “Schoklandakkoord”.

De Watercoördinator van de gemeente en Gemeentelijk contactpersoon van het Wetterskip hebben een goede werkrelatie. Maar, hoewel er jaarlijks ambtelijke en bestuurlijk overleg plaats vindt, is er geen formele opzet van het Waterteam. Het is wenselijk om periodiek te overleggen over afstemming van projecten en de voortgang van het Waterplan te bespreken.

7.4.4 Toelichting projectenlijst

Op de Noordelijke Elfstedenvaarroute (NER) van Berltsum via Bartlehiem en Aldtsjerk naar Leeuwarden worden vijftien bruggen aangepast. Bij Wier en Alde Leie worden twee nieuwe sluizen aangelegd. Daarnaast wordt de route op de juiste diepte en breedte gebracht. Bij het verbreden van de vaarten worden natuurvriendelijke oevers aangelegd, die ideaal zijn voor oeverbescherming en voor vissen en watervogels. De hoofdmoot van de werkzaamheden beperkt zich tot het traject van Berltsum tot aan Bartlehiem. Aan het stuk van Bartlehiem naar Leeuwarden hoeven bijna geen werkzaamheden verricht te worden.

Wetterskip Fryslân werkt momenteel het plan ‘Gemaal Vijfhuizen’ uit. In hoofdlijnen gaat het om de realisatie van een gemaal met vispassage en aanvoerrote van water naar het gemaal (vanaf de Hallumer Trekvaart naar de Waddenzeedijk), en het zorgdragen voor een goede waterafvoer in het buitendijkse gebied. Er wordt ook gekeken naar de mogelijkheid om de vroegere vaarweg Alde Leie- Hijum in ere te herstellen. Deze verbindt dan het dorp Hijum rechtstreeks met de Elfstedenvaarroute.

7.4.5 Projectenlijst Leeuwarderadeel

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
A	Uitvoeren maatregelen uit BRP en VGRP inclusief afkoppelen	BRP en vGRP zijn opgesteld en vastgesteld. Afkoppelen is hierin meegenomen.	gemeente	gemeente \WF	PM	€1.140.000	VGRP Ev. bijdragen WF	Afkoppelen wordt via werk-met-werk opgepakt.	2010-2019	voldoende schoon
B	Actualiseren VGRP	iedere 5 jaar	gemeente	gemeente Aquario	€25.000	PM	VGRP	Geen	2014	schoon voldoende
C	uitvoeren Stedelijke wateropgave via vGRP/ BRP (zie ook onder A)	Wateroverlast is geïnventariseerd: Notitie Stedelijk wateropgave Leeuwarderadeel: water op straat en ontbreken oppervlaktewater	gemeente	gemeente WF Hemelwaterbeleid Grondwaterbeleid		€ 12.500 € 22.500	VGRP VGRP	Overname stedelijk waterbeheer. Water onder de vloer (onderzoek binnen VGRP 2010/2015) Water op straat (maatregelenpakket wateropgave in BRP/VGRP, uitvoering i.o.m. Wetterskip)	2011 2011	Voldoende Schoon
D	Ophogen boezemkades	Bij NER is ophogen lopend. Bij vaarweg Dekemastate en vaarweg Alde Leie-Hijum aandachtspunt.	WF	WF gemeente	PM	PM	onbekend	Bij werkzaamheden langs boezemkaden wordt getoetst en indien nodig opgehoogd	WF	veilig

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
E	OAS-studie	OAS om ondermeer toekomst RWZI St Anne te bepalen. Riolering vergroten gemaalcapaciteit te Birdaard.	WF	WF aantal gemeenten	€15.000 gemeente	PM	Deelnemende gemeenten	VGRP	2010	schoon voldoende
F	Kletsefeart aansluiten op Feinsumerfeart: KRW/NBW-proof (betreft maken vaarverbinding tussen Stienzerfeart en Feinsumerfeart) Aansluitend hierop het bereikbaar maken van het centrum van Stiens voor vaarrecreatie.	Aansluitende op in ontwikkeling zijnde recreatiegebied, waaronder "Doniastate" ⁵	gemeente	gemeente WF	PM PM	PM	gemeente Derden Gemeente WF Provincie	Uitbreiding Stiens	2011/2012 2011/2012	voldoende schoon
G	Bevaarbaar maken route naar Dekemastate	over water bereikbaar maken van het landgoed Dekemastate	gemeente	WF derden	PM	PM	gemeente derden	geen	planning onbekend	voldoende schoon
H	Herstel vaarweg Alde Leie - Hijum	Aansluiten dorp Hijum op de Elfstedenvaarroute	gemeente	WF derden	PM	PM	gemeente derden	Elfstedenvaarroute	planning onbekend	voldoende schoon
I	Elfstedenvaarroute	Bevaarbaar maken noordelijke deel Elfstedenroute	gemeente	diverse gemeenten WF Provincie derden	PM	PM	deelnemende gemeenten WF Provincie derden	Friese merenproject	gereed in 2013	

⁵ "Doniastate" is een door Talant geëxploiteerde Kinderboerderij, met naast veel dieren, ook een speeltuin, een kabouterbos en een manege.

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
J	Wandelmogelijkheden onder andere over schouwpaden	In overleg met WF aangegeven op kaart waar routes lopen en wat knelpunten zijn t.a.v eigendom van de paden.	gemeente	gemeente WF	PM	PM	onbekend	WF ontwikkelend beleid t.a.v. medegebruik van schouwpaden	onbekend	
K	Monitoren ontwikkelingen voor: § elektrisch varen § individuele zuiveringsmogelijkheden	Bij de aankleding van de vaarroutes, kan hierbij mogelijk aangehaakt worden bij nieuwe ontwikkelingen zoals elektrisch varen. Voor Individuele zuiveringsmogelijkheden gezamenlijk beleid maken met WF.	gemeente	gemeente WF derden	PM	PM	onbekend	NER, Friese meren,	onbekend	schoon
L	Opstellen activiteitenplan toeristisch recreatieve visie	Middelsee uitwerking wateraspecten recreatieplan mogelijk?	gemeente	Middelsee	€10.000	PM	gemeente	Toeristisch Recreatieve visie Vaarroutes		Voldoende Schoon
M	Inventarisatie vaarwegbeheer	inventarisatie: hoe is beheer geregeld, wat zijn budgetten, wie krijgt i.k.v. waterwet het beheer?	provincie	Prov gemeente WF	PM	PM	onbekend	NER	onbekend	voldoende
N	Hekkelen gezamenlijk oppakken vb. hekkelorganisatie op schaal Middelsee	Gezamenlijk opstellen plan en aanbesteden hekkelen	gemeente	Middelsee	PM	PM	onbekend	geen	onbekend	voldoende

7.5 Gemeente Menaldumadeel

7.5.1 Actualisatie Waterplan

Voorliggend Waterplan Middelsee is voor een actualisatie van het eerdere Waterplan Menaldumadeel 'Visie op water' (2001). Het beleid op het gebied van integraal waterbeheer is gezamenlijk met het Wetterskip neergelegd in het Waterplan Menaldumadeel met als doel: 'een gemeenschappelijke visie en een doorkijk naar benodigde maatregelen of acties voor duurzaam en integraal waterbeheer in de gemeente Menaldumadeel'.

In 2002 is een start gemaakt met een groot aantal projecten uit het Waterplan. Tevens is het Waterteam geformeerd, bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken waterschappen (destijds de Wetterskippen Fryslân, De Waadkant en Marne Middelsee) en van de gemeente.

Begin 2010 is een evaluatie van Waterplan Menaldumadeel gehouden. Hierin is gesproken over het verloop/voortgang en de uitvoering van het Waterplan en de verbeterpunten voor het Waterplan Middelsee Gemeenten. Gemeente Menaldumadeel en het Wetterskip zijn zeer tevreden over de voortgang van de uitvoering het waterplan, door de instelling van een waterteam en een watercoördinator. Verbeterpunten zijn:

- o Formaliseren van taken en verantwoordelijkheden op het gebied van water
- o Inrichten digitaal waterloket (voorlichting burgers) in samenwerking met het Wetterskip en Middelsee Gemeenten. De wens van de gemeente Menaldumadeel is om het digitaal waterloket samen met de Middelsee gemeenten in te richten.
- o Beleidsthema's actualiseren (2010-2020)

De komende jaren komt het accent vooral te liggen op het herstellen van de balans van de verstoorde waterketen door de toename van het verhard oppervlak zoals afgesproken in de Quickscan OAS (2009). In de OAS spreken de gemeenten en het Wetterskip zich uit om in ieder geval de lijn van het afkoppelen van verhard oppervlak door te zetten.

Het beheer en onderhoud van de daarvoor in aanmerking komende hoofdwatgangen in bebouwd gebied zijn juni 2010 overgedragen aan het Wetterskip.

Voor het jaarlijks hekkelen van bermsloten en de sloten gelegen langs gronden in eigendom van de gemeente Menaldumadeel zijn de kosten structureel opgenomen in de reguliere begroting.

Het rioleringsbeleid van de gemeente Menaldumadeel is vastgelegd in het GRP 2008-2012. Het GRP is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Wetterskip Fryslân. Het onderzoek, het onderhoud, het doen van investeringen evenals de verbeteringsmaatregelen, worden conform de kaders van het GRP uitgevoerd. Verplichtingen voor de wet WION (Informatie-uitwisseling ondergrondse netten) worden meegenomen.

De stedelijke wateropgave zoals genoemd in het NBW (nationaal bestuursakkoord water) is gezamenlijk met het Wetterskip in beeld gebracht.

7.5.2 Samenwerking Wetterskip

Een belangrijke ambitie van gemeente Menaldumadeel is de continuering van de nauwe samenwerking met Wetterskip Fryslân. Het Waterteam functioneert zeer goed. Alle lopende zaken worden 2 jaarlijks ambtelijk en jaarlijks bestuurlijk besproken. Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage over het Waterplan opgesteld.

De samenwerking met het Wetterskip in de waterketen krijgt verder gestalte door het gezamenlijk uitvoeren van een OAS met onze zuiveringskringen. Deze OAS staat los van de OAS uit 2009 en de hierin gemaakt afspraken met het Wetterskip.

Overéénkomstig de interne richtlijn van het Wetterskip voert de gemeente in het kader van het ruimtelijk beleid de watertoets uit voor middelgrote en kleine plannen. Het Wetterskip wordt hierdoor vroegtijdig betrokken bij het proces.

7.5.3 Communicatie en organisatie

Het Waterteam Medaldumadeel is één van de eerst ingestelde waterteams in Nederland en mede door het goede functioneren ervan een vooruitstrevend waterteam. De taken van het waterteam zijn tijdens een overleg van het waterteam op 11 september 2002 vastgesteld:

- het initieert en coördineert uitvoeringsmaatregelen op het gebied van integraal waterbeheer, besluit over de wijze van uitvoering, volgt de voortgang en evalueert achteraf;
- het bewaakt de toepassing van de Watertoets bij ruimtelijke plannen
- het signaleert knelpunten ten aanzien van klachtenafhandeling en besluit over te nemen maatregelen;
- het volgt nieuwe ontwikkelingen op het gebied van integraal waterbeheer en initieert indien nodig acties;
- het rapporteert jaarlijks over bovenstaande aan de bestuurders;
- het organiseert jaarlijks overleg met de besturen van de waterschappen en de gemeente, waarbij de jaarrapportage en relevante nieuwe onderwerpen op de agenda staan;
- het organiseert jaarlijks overleg met belangenverenigingen en onder andere vertegenwoordigers van de waterschappen en de gemeente.

De gemeente Menaldumadeel doet actief mee in de werkgroep van het Fries Bestuursakkoord Water.

7.5.4 Toelichting projectenlijst

De projecten A tot en met E zijn projecten uit het Waterplan Menaldumadeel 2001 die nog niet afgerond zijn of een continue aandacht vragen zoals de toepassing van de watertoets. De overige projecten zijn enerzijds projecten geformuleerd in het kader van dit Waterplan en anderzijds lopende zaken.

Gemeente Menaldumadeel neemt naar verwachting het tuinbouwgebied bij Berlikum over van stichting TOF (Tuinbouw Ontwikkeling Friesland). Er zijn berging en afvoer problemen in het gebied, vandaar dat samen met het Wetterskip een studie moet worden gedaan naar de knelpunten en de oplossingsrichtingen.

Bij de overige projecten op de lijst ligt de nadruk op uitvoering geven aan lopende projecten zoals het GRP en deelname aan de OAS.

Het Actieprogramma diffuse bronnen (E) is een programma voor verschillende soorten vervuiling zoals het gebruik van bestrijdingsmiddelen, lozing door recreatievaart en uitlogende bouwmaterialen.

7.5.5 Projectenlijst Menaldumadeel

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
A	Toepassen Watertoets	- Toepassen van het hele proces van de watertoets op relevante ruimtelijke plannen en besluiten. Ruimtelijke keuzen worden verwoord in de waterparagraaf. Daarbij aandacht voor: vasthouden, bergen en afvoeren, afkoppelen, natuur, gebruik, versterking recreatie en belevingswaarde - voortgang blijven bespreken in Waterteam	initiatief-nemende overheids-partij (meestal gemeente)	gemeente WF prov	PM gedekt door GRP	PM	Initiatief-nemende overheid en marktpartij samen 100%		in uitvoering vanaf 2001	Voldoende Schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
B	Beleidsontwikkeling duurzame materialen	- Beleidsontwikkeling - Maken bindende afspraken over gebruik duurzame materialen en inrichting bij projectontwikkeling. -Als aandachtspunt bij gemeentelijke projecten.	gemeente	gemeente WF bouwonder-neming/ ontwikke-laar	PM geen kostendeckking.	PM	nader te bepalen tussen gemeente en project-ontwikkelaars		vanaf 2002	Schoon
C	Uitvoeren BRP en maatregelen om riool te verbeteren - glastuinbouwgebied Berlikum	- start nu, gebied nu nog bij TOF. 6Tevens aandacht voor haalbaarheid vispassage. \$ voldoende waterberging \$ meer bebouwing, dus snellere afvoer \$ watertekort in de zomer \$ verzilting (natuurlijke kwel) \$ algengroei \$ afvalwaterproblematiek: meer bedrijfsafvalwater	gemeente/ TOF	gemeente TOF WF	€60.000 uit GRP	PM	gemeente 100%	nieuw BRP moet worden gemaakt. er ligt Quick scan en plan. gemeente neemt over	vanaf 2009 tot 2012 2011/ 2012	Voldoende Schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
D	Aandachtspunten Kadeherstel	- Waar mogelijk bij kadeherstel de oevers natuurvriendelijk in richten. Tevens aandacht voor recreatieve voorzieningen en vergroten van berging. - Blijft aandachtspunt, bespreken tijdens Waterteam	WF	WF gemeente	PM	PM		KRW	vanaf 2004	Voldoende Schoon Veilig
E	Uitvoeren actieprogramma diffuse bronnen	- Onderdelen van actieprogramma diffuse bronnen uitvoeren. Ten aanzien van specifieke acties wordt nagegaan wat stand van zaken is en welke verbeteringen mogelijk zijn. - Blijft aandachtspunt, bespreken tijdens Waterteam	zie actie-programma	WF gemeente	PM gedekt door GRP	PM	zie actieprogramma		vanaf 2004	Schoon
F	Verbetering water-kwaliteit Harlinger Trekvaart en Burevaart Dronrijp.	- opstellen plan van aanpak	WF	gemeente WF	PM gedekt door GRP	PM	WF 50% gemeente 50%	KRW	2010	Schoon

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
G	Evalueren en herzien baggerplan ⁷ voor wateren in bebouwd gebied.	- Herziening Baggerplan in Middelsee verband	gemeente	gemeente WF Prov	€15.000 gedekt door GRP	PM			2011	Schoon
	'Nieuwe projecten'									
H	Aanpakken Wateroverlast	- afvoer water naar de polders, de terpen zijn bebouwd en voeren regenwater versneld af naar de polders - Uitwerken stedelijke wateropgave ⁸ via GRP ⁹	Civiel techniek	gemeente WF	PM gedekt door GRP	PM	PM	GRP is drager. WF watersysteem KRW. Herinrichting, groenplannen	Zie GRP	Voldoende
I	Vervolg geven aan Quicksan chemische waterkwaliteit KRW	-Inbreng gemeente bij de quickscan door waterschap -Opstellen visie gemeente	WF	gemeente WF	PM gedekt door GRP	PM	PM	KRW		Schoon
J	Afkoppelkansen- kaart ¹⁰ toepassen	Zie afkoppelkansen rapport	gemeente	gemeente	€5.000 met afkoppelkansenkaart toetsen. gedekt door GRP	PM	gemeente	KRW combineren met projecten zoals reconstructies of fietspad.		Voldoende Schoon

⁷ Oranjewoud rapport 14962-110851

⁸ Oranjewoud rapport 177156

⁹ Oranjewoud rapport 143358

¹⁰ rapport Oranjewoud 159632

Waterplan Middelsee Gemeenten
2010-2015

	Project	Projectomschrijving en bijzonderheden	Trekker	Betrokken partijen	Kosten indicatie onderzoek/ dekking	Kosten indicatie investering/ dekking	Kosten verdeling	Relatie met andere projecten	Planning	Voldoende/ Schoon/ Veilig
K	Deelnemen Optimalisatie RWZI Franeker, OAS	Gemeente neemt deel	WF	Gemeenten WF	€10.000 gedekt door GRP	PM	WF gemeente	na OAS te onderzoeken	2011 afgerond	Voldoende Schoon
L	Overname beheer en onderhoud stedelijk water uitvoeren.	Planvorming tweede fase	WF	Gemeente WF		€650.000 (achterstalling onderhoud) gedekt door GRP	50%WF 50%gem		2010	Voldoende Schoon
M	Gezamenlijk opstellen onderhoudplan	uitvoeisels overname stedelijk water. voor overige watergangen opstellen onderhoudsplan.	gemeente	gemeente WF	€20.000 gedekt door GRP	PM	PM			Voldoende Schoon
N	VNG UvW Gezamenlijke aanpak afvalwaterketen	Gezamenlijke integrale investeringsprogramma's op gebied van zuiveringskringen. Opschalen van operationele taken naar schaalniveau Wetterskip.	gemeente	Gemeente WF UvW VNG Prov	PM gedekt door GRP	PM	PM	Zie onderhoudsprojecten, GRP, OAS etc	2010-2012	Voldoende Schoon

Bijlagen

Bijlage I: Begrippenlijst

Afkortingen:

BRP	Basisrioleringsplan
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
KRW	Kaderrichtlijn water
NBW	Nationaal bestuursakkoord water
OAS	Optimalisatie Afvalwatersysteem Studie
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
WB21	Waterbeheer 21 ^e eeuw

Begrippen en definities:

Afkoppelen	Hemelwater op een andere wijze dan via een afvalwaterketen afvoeren. Het hemelwater wordt gebruikt, afgevoerd naar oppervlaktewater of geïnfiltreerd in de bodem. In nieuwbouwsituaties wordt gesproken van niet aansluiten.
Afvalwater	Water dat niet langer wordt gebruikt en bij voorkeur gezuiverd in het watersysteem wordt gebracht. Hemelwater kan door verontreiniging (op oppervlakken) of door vermenging met afvalwater tot afvalwater worden.
Afvalwatersysteem	Het geheel van rioleringstechnische en zuiveringstechnische werken.
Afvoer	Hoeveelheid water die per tijdseenheid uit een gebied komt of door een gebied komt of door een waterloop stroomt.
Afwatering	Afvoer van water via een stelsel van open waterlopen naar een lozingspunt van het afwateringsgebied.
Berging	Het totaal volume van een waterpartij of technische voorziening dat werkelijk water kan bevatten, of het niet gevulde deel van het volume van een waterpartij of technische voorziening dat werkelijk water kan bevatten.
Basis inspanning	De landelijke norm voor rioleringen om de emissies vanuit overstorten op oppervlaktewater tot een aanvaardbaar niveau te brengen.
Cascadering van water	Trapsgewijs water hergebruiken voor functies waarbij eerst een goede kwaliteit vereist is tot functies waarbij water van mindere kwaliteit gebruikt kan worden.
Drainage	Afvoer van water door de bodem, door buizen of door greppels naar een afwateringsstelsel.

Friese boezem	De Friese boezem is een aaneengesloten open stelsel van meren, kanalen en kleinere vaarten in Friesland. Het zit ingeklemd tussen het IJsselmeer, de Waddenzee en het Lauwersmeer. Het streefpeil op de Friese boezem is N.A.P - 0,52 m gedurende het gehele jaar.
Gemaal	Een gemaal is een inrichting om water van een lager naar een hoger niveau te brengen. Het brengt of houdt water in een peilgebied op een bepaald peil.
Gemeentelijk Rioleringsplan	Gemeenten zijn volgens de Wet Milieubeheer verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) op te stellen. In dit plan is de visie van de gemeente vastgelegd met betrekking tot het vervangen van het oude door een nieuw geoptimaliseerd rioleringssysteem en het zorgvuldig beheren van dit systeem. Het GRP is er voor beheer, onderhoud en vervanging, maar niet voor nieuwe aanleg.
Gemengd stelsel	Rioolstelsel dat zowel het huishoudelijk afvalwater als de neerslag die valt op verhard oppervlak, met behulp van één leidingstelsel afvoert.
Gescheiden stelsel	Rioolstelsel dat uit twee onafhankelijke leidingstelsels bestaat. Via het ene leidingstelsel wordt het huishoudelijk afvalwater afgevoerd naar een RWZI. Met het andere leidingstelsel wordt de neerslag van het verharde oppervlak rechtstreeks naar het oppervlaktewater afgevoerd.
Grondwater	Al het zich in de bodem bevindende water. hieronder vallen hangwater, capillair water, freatisch water en water in dieper gelegen pakketten.
Infiltratie	Neerwaartse verticale grondwaterstroom, bijvoorbeeld regenwater dat in de bodem dringt. Wordt ook wel wegzijging genoemd.
Kwel	Grondwater dat onder druk uit de grond komt. In het algemeen ontstaat kwel door een ondergrondse waterstroom van een hoger gelegen gebied naar een lager gelegen gebied.
Natura 2000	Dit is een samenhangend netwerk van (Europees) beschermde natuurgebieden. Voor Nederland gaat het in totaal om 162 gebieden.
Natuurvriendelijke oevers	Oevers waarbij naast de waterkerende functie vooral rekening gehouden wordt met natuur en landschap. Ecologisch gezien is deze oever een dynamische zone.
Overstort	Kunstwerk in het rioolstelsel waarmee overtollig rioolwater kan worden geloosd op het oppervlaktewater.

Peilgebied	Een peilgebied is een waterstaatkundige eenheid waar een zelfde waterpeil heerst. Dit peil kan worden geregeld door een gemaal of een stuw.
Rioolstelsel	Ondergronds buizenstelsel voor de inzameling en afvoer van afvalwater en/of hemelwater.
Rioolwaterzuiveringsinstallatie	Installatie waar rioolwater doorheen wordt gevoerd om te worden ontdaan van (een deel) van de verontreinigende stoffen.
Startnotitie	Tijdens een gezamenlijke workshop op 11 mei 2009 hebben de gemeenten en het Wetterskip geïnventariseerd welke inhoudelijke thema's voor het Waterplan van belang zijn en op welke wijze het Waterplan opgesteld kan worden. Arcadis heeft vervolgens een startnotitie opgesteld.
Stroomgebied	Gebied waaruit het afstromende water door één bepaalde waterloop wordt afgevoerd.
Verbreed gemeentelijk rioleringsplan	Verbreiding van het GRP met de zorgtaak voor het regenwater en grondwater als gevolg van de Wet gemeentelijke watertaken.
Waterbeheer	Het geheel van activiteiten voor het bereiken en in stand houden van de gewenste waterkwaliteit, waterkwantiteit en inrichting en gebruik voor een deel van het watersysteem.
Waterketen	Het geheel van drinkwaterwinning en -productie, drinkwaterdistributie en drinkwatergebruik, afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvalwaterzuivering. "Al het water dat door de buizen gaat".
Wateroverlast	Verzamelterm voor schade en ongemak door hoge (grond)waterstanden door overvloedige neerslag en/of onvoldoende ontwatering.
Waterplan	Plan van waarin wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met alle aspecten van het water.
Waterstand	De hoogte van het wateroppervlak ten opzichte van een referentiehoogte.
Watersysteem	Het samenhangend geheel van grond-, oppervlakte en atmosferisch water.
Watertekort	In een bepaald gebied is minder water dan er nodig is voor gewassen, industrie en/of drinkwater.
Zorgplicht	Per 1 januari 2008, met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke watertaken, is de algemene zorgplicht gesplitst in een zorgplicht stedelijk afvalwater, een

zorgplicht hemelwater en een zorgplicht grondwater. De gemeente is dus nu aanspreekpunt voor burger en bedrijf voor alle 'stromen'.

Bijlage II: Kaarten

Ferwerderadiel-buitengebied
Ferwerderadiel-hoofdkernen1
Ferwerderadiel-hoofdkernen2

Het Bildt-buitengebied
Het Bildt-hoofdkernen1
Het Bildt-hoofdkernen2
Het Bildt-hoofdkernen3

Leeuwarderadeel-buitengebied
Leeuwarderadeel-hoofdkernen

Menaldumadeel-buitengebied
Menaldumadeel-hoofdkernen1
Menaldumadeel-hoofdkernen2